МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советен Министрийн Советен орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 148 (4316). ШОАТТА, 10 декабрь, 1966 шу. Мах 2 кеп

МЕХАНИЗАТОРАШ КИЙЧЛУШ БА

☆ ☆ ☆ ☆

РЕПОРТАЖ

ХАНАЛ ХЬАЛХА

Сунженски района «Победа» яхача колхозе да тхо. Ерригача тракторно-полеводчески бригадашка тхо чакхдаьлча цхьаккха а механизатор кораванзар тхона, хIана аьлча шоай бригадашкара техника тоаяь а баьнна центральни мастерскойшка дIабахаб уж тракторашта ремонт е.

Графиках техникана ремонт яра балхаш бригадашка чакхдала дезар керда юбилейни шу долалушше а. Цхьабакъда, лоацача хანен дикен техникана ремонт яра йоаржаьча социалистически яхьах доккха беркат даьлар. ВорхIлагIа ноябрь тIакхоачаш ремонт яь яьннай бригадашка ремонт е езаш йолча техникана.

Дика традици я колхоза бригадашка. Балхара мукъайоаллаше а ремонт ю техникана. Иштта, бIаьстан юххье балхара мукъ яьнна сеялкаш, кхыча боахамашка санна гуйранга ца а хьежаш, ремонт яь яьхар. Иштта ремонт ю кхыйолча техникана а.

Бригадашта юкъе яьржача социалистически яхьа итогаш йича гучадаьлар ерригача бригадашта юкъе дикагIа а сихагIа а техникана ремонт яьр цхьоалагIа тракторно-полеводчески бригада хилар.

Техникана ремонт яра балхаш центральни мастерскойшка ду хIанз. Укх шера йиълагIа квартал чакхйоалаш ремонт е езар 17 трактора, хIаьта уж трактораш хIанзле ремонт яь а яьнна кхашка моттигера удобрени кхухьаш я.

ХьатIадоагIача юбилейни шера хьалхарча квартале 26 трактор тоае еза графиках, цхьабакъда, дIахо а хIанзарча темпах балхаш дойя уж трактораш ер шу чакхдоаллаш тоаяь яргья.

Белгалбе беза колхоза дикагIа бола механизатораш. ПхелагIа шу да укх колхозе коммунист токарь П. Р. Шальнов болх беш вола. Рационализатор а ва из. Цо тIехьара еннача рацпредложене трактора моторага ремонт ца еш дукхагIа болх байта йиш хулийт. Геттара бехктокхаме болх ба токара бар. Оаха сурт даьккхад мастерской заведующеца В. И. Калайтановца передачай коробка первични вал юсташ воаллача ков. Шальнова (лакхехьарча суртa тIа аьттехьа латтар).

ВIаши юкхе латт колхоза шин трактcorrecta В. Пронинеи, Б. Ивановеи тракторaш. Графиках уж шаккхе а агрегат 25-ча январе ремонт яь яла езаш яр. ВIаши гIо деш, эшар фуд хьожаш уж балхаш дар бахьан долаш цар вIаштIехьдаьлар тахан уж ши агрегат ремонт яь яккха.

Трактор тоаяь йоаллаше а тохк укхаза хIара цун ремонт яь узел.

Лохерча сурта тIа тракторист В. Азарови (аьттехьа) бригадира гIонча В. Еременкои ремонт яь яьннача агрегата двигатела болх мишта бу хьожаш ба.

А. Гадаборшева тексти.

И. Плиева сурташи.

ТЕХНИКАНА РЕМОНТ Ю

Урус - Мартана района «Красноармейский» совхоза механизатораша техника тоаяра балхаш дIадоладир цхьоалагIча октябре. Кхоачамболаш Iалашъяьяр эшаргйола оатхалаш, дика кийчъяьяр мастерскеш. Кхашка органически удобренеш тувсаш болх беш болча механизаторашкара дIаиккхача берригаш а техникана ремонт еш ба.

Совхоза механизатораш йиълагIча квартале барайтта трактора ремонт е езаш бар, хIаьта ноябрь бутт чакхбоалаш 14 трактора ремонт яь яьннай. ЙиълагIа квартал чакхйоалаш планах ремонт е езачарел совгIа кхы а кхаь трактора ремонт е дош деннад механизатораша.

Техникана ремонт яра балхаш узловой методах ду, йоах совхоза керттерча инженера Адуев Хьасана, цо йиш хулийт сихен дикал лакха йолаши уж балхаш чакхдаха. Планал дукхагIа техника тоае тха вIаштIехьдоал цIаккха а запасни оатхалаш ца тоъаш болх сеца ца латтар бахьан долаш.

Цул совгIа техникана ремонт яра графикага хьежача, механизатораш декхарийла бар йиълагIча квартале ши комбайн тоае, хIаьта уж хIанзале тоаяь яьннай. ЙоагIачул совгIа кхы а ши комбайн тоаеш а латт.

Трактораштa, комбайнашта ремонт еча хьинаре, тIагIертта къахьегарца белгалбаьннаб № 1 йолча бригада бригадира гIонча Башаев Хьасан, цу бригада механизатор Т. Хамидов, № 4 йолча бригада бригадир Кадиров Хьусен.

Центральни мастерской ремонт яц тракторашта, комбайнашта, автомобилий моторашта мара. Вокх юртбоахама техникана ремонт ю тракторни бригадашка.

Советски Iаьдала 50 шу дизара сийна къахьегама вахте а этта керда декхараш тIаийцад совхоза механизатораша. ЦхьоалагIа январь тIакхачалехьа нохараш, сеялкаш, иштта тракторни бригадашкарча хьалашка ремонт е йиш йола кхыйола юртбоахама техника тоаяь яккха лерхI совхоза механизатораша. Ноябрь бутт чакхбоалаш цу тайпарча техниках 65 процент тоаяь яьннай.

М. АЛЬДИЕВ,
тха собкор.

Советски Iаьдала 50 шу дизара сийна

ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ!

☆ ☆

ЦХЬАЙТТА БЕТТА

«Чечингушводстроя» управлене № 4 йолча гIишлой - монтажни управлене коллектива кхоалагIча квартале облсовпрофа карара-кара тела ЦIе байракх еннай. Дика толамаш доахаш къахьийгад цу коллективо Наурски, Надтеречни районашка хий декха лаьтташ шаьрдеш, 43 километр дIаьха дола Надтеречни канал доаккхаш. Октябра 50 шу дузача денна сийленца накъаккхара управлене коллективо декхар таййцадар цхьоалагIча декабре шера план кхоачашъе, хIаьта из толамца кхоачаш а дир. ТIехкхоачашъяьй лаьтташ шаьрдара задани кхоачашъь яла йоал лаьтташта хий дуллара план а. ТIехдика мах а бай дIанийнай Надтеречни канал а.

Уж толамаш доахача дика дакъа лаьцад управлене комсомольцаша. Иштта, канал доаккхаш дерригача балхашта кулгалдеш вар прораб комсомолец Э. Тальфельд. Дика болхлой, общественни вахаре хьинаре дакъа лоацаш ба комсомольцаш производственно - технически отдела начальник Котяков Владимир, вокхагIвола прораб Лаврик Владимир, шофер Михайленко Александр, слесарь Сивец Леонид, скреперист Глаголев Виктор, дукха кхыбараш а.

М. АРБУЗОВА,
«Чечингушводстроя» управлене № 4 йолча СМУ комсомольски организаце секретарь.

БАРТТАЙНА

Укх шера технологически установкашта юкъерча социалистически яхье кхоаза хьалхара моттиг яьккхай Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода № 1-2 йолча установка коммунистически къахьегама коллективо. Цу установкана керте латт республикерча мехкдаьттахошта юкъе цIи хеза вола, дукхача хана дена болх беш къавоагIа мехкдаьттахо М. А. Абасалиев. Дикача гIулакхашца чакхдоакх цар пятилетка хьалхара шу. Укх шера задани ткъаь ихслагIча декабре кхоачашъе аьнна тIаийца, хиина социалистически декхар тIеккхоачашдаьд установка коллективо. Сийрда мехкдаьтта продукташ арахецара задани кхоачашъяьй иттлагIча декабре. Из толам баьккхаб операторaш В. А. Жаворонкин, М. Г. Бутов, Ю. А. Бирюлькин керте латтача сменаша дика къахьегарах. Барттайна, хьаьнала къахьегаш ба коллективе тайп - тайпарча къамех бола нах. Дика къахьегарца белгалбаьннаб оператор Дворецкий Юрийи цун гIонча Льянов Жабраили, слесарь В. И. Гусаченко иштта дукха кхыбараш.

Дика къахьийгад установка рационализатораш. Цар еннача рационализаторски предложенеша дукхача даькъе совдаьхад коллектива толамаш. Установка дикагIбола рационализатораш ба ин. П. М. Бурлаенко, Ю. А. Дворецкий, М. А. Шалякин.

Пятилетка шоллагIча шера чотах продукци арахецаш ба коммунистически къахьегама установка мехкдаьттахой.

А. БАЛАЯНЦ,
инженер.

ШИ ЦЕХ

Кхоачашъяьй шера задани Грозненски химкомбината полиэтилен доахача шин цеха коллективаша. ТкъесталагIча ноябре кхоачашйир план ков. А. В. Романова кулгалдеча № 131 йолча цеха технологаша. Царна тIеххьатIехьа, ткъаь кхоалагIча ноябре, йистекъяр задани кхоачашъяь № 132 йолча ков. П. А. Уткин керте латтача цеха коллектив.

Шаккха цех керда социалистически декхараш тIа а ийца Октябра 50 шу дузача денна къахьегама совгIаташ кийчдеш я.

В. ГАЛКИНА,
химкомбината плановни отдела йоккхагIа йола инженер.

УКХ ШЕРА ИЙС АЗЛАГIА!

КАРАБУЛАК, (телефонаца). ДукхагIа мехкдаьтта декхаре кIоаргIа буруь теха яхача девизах къахьегаш я Карабулакски буруь деттача контора коллектив, яхаш хоам бу тха штате воацача корреспондента А. Баналюна. Социалистически яхье яьннача бурудеттарий бригадашта юкъе хьалха латташ хьайоагIа дукха ха йоаццаш Ленина орден анна Бередацкий Иван Михайлович керте латта бригада. Самердийнахь, 8-ча декабре, Карабулак-Ачалукха майдан тIа цо буруь техача № 145 йолча скважино йоккха мехкдаьтта кIеж техай. Дийнахьи буси кIалхарча мелашкара цу скважино луш дола мехкдаьтта 125 тонн я. Пятилетка хьалхарча шера тха конторе ийсазлагIа техай мехкдаьтта кIеж.

Скважина перефораци яьчул тIехьагIа, мехкдаьтта хьадолада дийтара чIоагIа къовсам лоттабир бурудеттараша. Мехкдаьтта тIоанашка чуахийтар хий, иштта чудахийтар пхи кубически метр солани кислота. Буруь тохача а уж мероприятеш кхоачашъеча а хьинаре къахьийгар бурудеттараша ин. Пономов Виктора, Глазунов Владимира, Иванов Ивана, Антонов Алексея, кхычар.

КарагIдаьнначох кхоачамбаь Iеш оамал яц бригадерча бурудеттарий. Октябра 50 шу дузача денна сийленца накъа бахара кхы а дикагIа къахьега лерхI цар дIахо йодача хана.

ДОГ ГIОЗДАЬННА

Пятилетка хьалхарча шера цIаккха ца хиннача тайпара хьинар айденна къахьегаш я Грозненски швейно-производственни объединене коллектив. ХIанзлехьа укх шера план кхоачаш а яь, тIадоагIача шера чотах тийга хIамаш эзараш сомий мехьа я. Тегача хIамашка дIабода мах лохбарах ер шу доладелча денз паччахьалкхенна кходаьд 213 эзар сом ахча. Рационализаторашеи новаторашеи балха юкъекхиьача кердадараша производствена 19 эзар сом пайда баьб.

Объединене цехашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалха латтеш хьайоагIа Жабко Нина Михайловнас кулгалдеча цхьоалагIча цеха коллектив. ХIамаш тегера пятилетка хьалхарча шера план 3-ча декабре кхоачашъяьй цеха хIамаш тегараша. Уж къахьегама темпаш кхы а лакхъеш болт бу цер укх бетта.

Мишта вIаштIехьдаьннад цар иштта лакха къахьегама толамаш даха! Цун керттера бахьан да болх нийса вIаштIехьбаккхар, къахьегама овсарле лакхлургйола дукха кердадаргш производства юкъе кхахьар. ХIара кIирах шинарча дийнахьа занятеш хул цехе. Цига беседаш ю мастераша, балха тIа хьалха паттараша, ци а дакъа лоацаш бараштa дIадовзийт цу дIадахача кIирах балха юкъедахьа мугаргдолаш гучадаьнна кердалер, дикагIйола балха опыт. дуьц болх лерттIа дIабахийтара новкъарлонаш ю бахьанаш. Цох даьр фуд хьож юха занятеш хулача хана. Цул совгIа къахьегама овсарле лакхъяра дукха кердадараш балха юкъекхухь. Масала, хIанз балха юкъехьош я чопилгаш барзкъашта дIадогIаргдола машин. Цу гIулакхо пхеза лакхъергья къахьегама овсарле, кхычахьа балха вахар йиш йолаш мукъавергва массехк болхло, паччахьалкхенна кходергда эзараш сомаш ахча. Цехерча бригадаша цахаддаш социалистически яхь лелаю. Бутт чакхбаьлча яхье яьннача коллективаша даьхача толамий итогаш а йий, хьалха латтача бригадена карара-кара тела ЦIе вымпел лу. Цу массайолча мероприятеша денгара денга лакхъю къахьегама овсарле.

Тегача хIамай дикал иштта лакхлуш хьайоагIа цехе. ХIара оршотдийнахь продукце дикала дихул. Цига дуьц кIирах нийсденна кхоачамбоацараш, карагIдийнна дикадараш. ХIамаш тегача хана сакхат нийсдлийтача болхлошта бехк бу, цун бахьан тохк, уж кхы ца нийсдалийтара керда некъаш доазийт.

Укх шера цеха коллективо кийч а яь балха юкъейихьай 250 совгIа керда модель. ТIадоагIача шера балха юкъеяхьа лаьрхIа йола моделаш кийч а яь укх деношка город Москве хиннача ярмарке йихьа хиннай. Цига лакха оценка еннай кердача моделех тийгача барзкъашта.

Болх дикагIа дIабахьа вIаштIехьдоал тха вай мехкарча дуккхача торгови базашца коллективо айха бувзам лелабарах, — аьлар цеха начальника Нина Михайловнас. Укх массехк шера цеха болхлоша барзкъаш тег тейп-тайпарча городашкарча 15 торгови база заказех. Цар хьалхагIе а заказаш ду, уж толамца кхоачашдара хьинар кходац хIамаш тегараша. Масала, ер 1965—66 дешара шу дIадодалалехьа 10—15 ди хьалха заказ кхаьчар цеха коллективага «Росторгодежда» яхача базагара. Цо чIоагIа дехар бераш деша дагIа хехилалехьа массехк эзар школьни костюмаш кийчъяр. Из болх кхоачашбара шоай беррига низ тIабахийта къахьийгар хIамаш тегараша. Цудухьа хачал массехк ди хьалха кхоачаш а дай дIадахьийтар тийга барзкъаш. Цу гIулакха чIоагIа раьза хиннача торгови база коллективо баркал яхаш каькхат дайтад.

Октябра 50 шу дузача денна сийленца накъаяхара къахьегама вахте эттача цеха коллективо лерхI 1967-ча шера 7-ча ноябрга пятилетка хьалхарча шин шера план кхоачашъе. Из декхар кхоачашдеча къаьстта дика къахьегаш ба ин. Гагиева Хьава, Оверченко Тамара, Шербина Мария, Качанова Людмила, Кастышина Люба, Яшникова Людмила, Паничкина Ольга, кхыбараш. Царех хIаране 115—120 процент кхоачашъю сменни нормаш.

Б. КОСТОЕВ.

Сурта тIа: хIамаш тегар Ильясова Шарифат болх беш я.
И. Плиева сурт.

ТУЛЕ ВIАШАГIБЕТТАБАЛАР

ТУЛА, 8 декабрь. (ТАСС спец. корр). Тахан Советски Эскара тIемахой вежарий каш тIа венок йиллар КПСС ЦК Политбюро членалла кандидата, КПСС ЦК секретара Д. Ф. Устинова. Венока ленташ тIа гIолла даь йоазув да: «Г. Тула турпалерча обороне даьча тIемашка лийгараштa КПСС ЦК-агара, СССР Лакхехьарча Совета Президиумагара, СССР Министрий Советагара».

Цу дийнахьа массехк промышленни предприяте вахa хилар Д. Ф. Устинов. Цунца цхьана бар парте Тульски обкома хьалхара секретарь И. Х. Юнаки облисполкома председатель Г. Д. Камаеви.

КПСС Обкомои горкомои, облисполкомо горисполкомо прием йир Сийлахь-боккхача Дай мехка тIем тIа Тула турпалера оборона лаьтта 25 шу дизарцеи города Ленина орден яларцеи дувзаденна.

ТIЕМА ДЕНАЛЕИ КЪАХЬЕГАМА СИЙЛЕНИ ГОРОД

Тула байракха тIа—Ленина орден

ТУЛА, 8 декабрь. ТАСС-а спец. корр. И. Козловскийи Н. Махаринаци). Даим а Сийлахь - боккхача Дай - мехка тIема историена юкъехургда Тулай тIема денал. 25 шу хьалхагIа цунна юкхе дохадир вай дахкен дег чу — Москве кхача гIийрта фашистски бIунаш. ОагIув оагIох а теха 45 дийнахьеи буси майра летар Советски Эскара тIемахой, тульски болхлой полка бIухой, халкъа ополченцаш, эрсий герз тийсарий городе бахараш. МоастагIчун аьттув балан зар цIаккха а доханргдоаца къонахчали турпалали гойташ Тула лораяьрий болата лоIам кагбе.

Тахан города къахьегамхой доккха цIей да В. И. Ленина цIерахча машиннакъахой культура ЦIагIа торжественни собрани хилар Тулана юхе немецко - фашистски гIаьрахой бохабаьча дийнахьа денз 25 шу дизараи города Ленина орден яларан хетаяь.

Гулбеннараша безаме тIаэц КПСС ЦК Политбюро членалла кандидат, КПСС ЦК секретарь Д. Ф. Устинов, КПСС Тульски обкома хьалхара секретарь И. Х. Юнак, КПСС ЦК химически промышленноста отдела заведующи В. М. Бушуев, город-тIемахо лораеча дакъа лоацаш хинна военачальникаш.

Собрани ше хьеллаш, КПСС Тульски обкома хьалхарча секретара И. Х. Юнака городеи областен къахьегамхой цIерах доккха баркал аьлар Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета, СССР Лакхехьарча Совета Президиума, СССР Министрий Совета Тула лораяьраштен области къахьегамхоштен карагIдаьннача гIулакхий лакха мах барах.

ЧIоагIа деган гIоздаьнна а болаш гулбеннараша сийлен президиум хержар КПСС ЦК Политбюро юкъе а йолаш.

Къамаьл дир КПСС ЦК Политбюро членалла кандидата, КПСС ЦК секретара Д. Ф. Устинова. Цо парте Центральни Комитета, СССР Лакхехьарча Совета Президиума, СССР Министрий Совета цIерах, доккха правительственни совгIат даларца, даькъала бийцар Советски Эскара тIемахой, Тульски болхлой полка бIухой, аполченцаш, партизанаш хиннараш, Тула лораеш мел лаьттараш, цун беррига граждански, цо ловца баьккхар Тулан Тульски областен къахьегамхошта нар балха тIа керда толамаш дахар, уналкцIена а ираз долаш а уж бахар ловш.

Д. Ф. Устинова, города Тулана Ленина орден дIа а енна цIаькха а чIоагIа даькъала дийцар Тулан областен беррига къахьегамхой доагIаш денна совгIат, цар керда толамаш дахар ловш.

Торжественни собране къамаьлаш даьраша дийцар тулякий тIемен къахьегамеи деналерча гIулакхах, белгалдаьхар Даьхеноденачча доккхача совгIато дукха декхараш тIадожалеш хилар. Города къахьегамхошта Ленина орден ялара цIей даькъала дийцар города - турпалийн дуккхача областийн викалаша.

Собране дакъа лоацаш хиннараша раьза хинна чIоагIа леттаи тIоараш а толаш тIаийцар КПСС Центральни Комитетага, СССР Лакхехьарча Совета Президиумага, СССР Министрий Советага моарал дир юхьийза письмо.

А. Н. Косыгин Франце хилар

ПАРИЖ, 8 декабрь. (ТАСС). 8-ча декабре делкъел тIехьагIа Рамбшве яхача резиденце переговораш хилар СССР Министрий Совета Председатела А. Н. Косыгинаи Франце Президента Ш. де Голлаи юкъе. Уж переговораш еча хана чакхдаьлар советско-французски гIулакхаш массе оагIорахьара дегIакхувлареи чIоагIдареи дешаех хетар дувцаш дагабувлилга, цу оагIорахьа практически дергдар дийцар. Иштта уж дIа-юха дагабаьлар шинна а оагIонна хьашт долаш долча дуккхача дунен халкъашта юкъерча дешаех шоашта хетар дувцаш а.

КъайлагIа хIама лоацаши дIа-юха дувцар кхетадеши чакхъяьлар переговораш. Цар тIаийцар тIехьагIа кепатохаргйолаш йола цхьана яь советско-французски заявлени.

ПАРИЖ, 8 декабрь. (ТАСС). Тахан сарахьа французски телевидене гIолла къамаьл дир официальни визитаца Франце волча СССР Министрий Совета Председатела А. Н. Косыгина.

Цхьа кIира да Президента инарала де Голлеи Франце правительстваи дийха даьхка тхо шунцига дола, аьлар цо. Цу деношка тхона хетаденначо тха дог тешадир Франценеи Советски Союзаи юкъера гIулакхаш дегIакхувлар советски халкъа санна, иштта Франце халкъа а хьашташа маяххара хилар. Цунна тешал ду тха мехкацарча французий шоай гIулакхаша, Франце гIолла лелача хана тхо дIа мел кхаьчача метте тхона декадар ловш, доттагIал долаш уж хиларо.

Тха мехка вахар миштад а дIахора планаш малагIаш я а хар ловш хилча мег шоана, хетарахьа, йоахар дIахо А. Н. Косыгина. Кастта ший ах бIаь шу дизар белгалдоаккхаргда Советски Союзо.

ХIанз, тха мохк бу денна гаргахкоачаш латтача хана, ший дегIаахара кердача этапе ба из. Коммунистически партеи Советски правительстваи шоай дерригa низаш тIадерзадаьд тха общественно-политически строях мамогта дукхагIа советски халкъа вахара боарам дIахо айбари цо вIалдехаш дола материальни, духовни, культурни гIулакхаш мамогта дукхагIа кхоачаш дари духьа пайдацара. Вай паччахьалкхеной духьара лоаттам бе-бе ба. Цхьабакъда, цо новкъарле яц вай шерра цхьана гIулакхаш леладара. Цунах лоархI оаха машаре дахара гIулакх кхоачашхиларгахьа додаш хилар а.

Тайп-тайпарча социальни системех йолча сийлахь-йоккхача шин державо — Советски Союзои Франценo, — эггара хьалха лаьрхIад шоай гIулакхаш чIоагIача ларда тIа оттаде а гIана тIехьа гIа боаккхаш контакташи бувзамаши массе оагIорахьара дегIакхувлара новккъа дIааха а. Вай мехкаш гаргадахкар цхьа ха йилла дац, цхьа ханна йолча субъективни факторашца белгалдоалаш дац. Из ба вай шин мехка кхерамзлена, европейскии дунеи халкъашта юкъереи кхерамзле чIоагIъяра франко-советски гIулакхаш лоархIаме хилар кхетадара ларда тIа латта никъ.

Цхьан континенте дах шои тхои, аьлар дIахо Советски правительствана керте латтачо. Кхетадеш да, вай паччахьалкхенех хIаране кхерамзле бIарчча хьанийцача ерригача Европа кхерамзленах хьакъаста йиш йоацаш хилар.

Европе чIоагIа машар хила йиш яц, нагахьа санна хIанзарча европейски доазонашта ревизи е а Европа территореш екъа а тарлу яхача иллюзорни лоархIамца политика лелайойя, укхаза хинна овлангара исторически хувцамаш ца зуйия. Цу тайпарча политико машара гIулакха къаьстта боккха кхерам тIатасса тарлу, аьлар А. Н. Косыгина, Малхбузен Германи ядерни герзах дIатохарца из чIоагIъе гIерташ хиларах дукхагIа а.

Москве дIайолаяьи Париже дIахо яьи йолча, сонеи инарала де Голлаи юкъе хиннача переговораша хьахьекхар, Европа кхоане, Советски Союза санна, иштта Франценa а, цун проблемаш машара наькъаца къоастадарах, кхохкам кIаьдбара аьттув боаккхаргболаш дола ерригача Европа юкъара цхьана леладу гIулакхаш дегIакхувларах гуш хилар.

Франце долаш, аьлар СССР Министрий Совета Председатела, тха дог тийшар, французаш Америка ВIашагIкхийттача Штаташа Вьетнама халкъа духьала лоаттаеча агрессе цIенхаштта сатем боабаь хиларах. Советски Союзо хьаллоац къовсам лоаттабеш йола Вьетнам. Из хьаллоац политически гIулакхашца лаьца па Iеш, дуккхача материальни рузкъашца а, хIаьта оаха тхоай оагIонгахьара тешаме дIаккхайкаду, агресси соцалцца йолча хана из дIахо а иштта хьаллоацаргхилар.

Кхетадеш да, вьетнамски проблема Президентаца де Голлаца беседаш йолча хана дийцача дешашта юкъе ца я йиш ца хилар. Вьетнаме латтача гIулакхий мах бара даькъе цхьатара йола уйлаш кIезига яц Советски Союзеи Франценu. Оаха дийцад вьетнамски проблемах йола вай позицеш дIахо а вIаши таръеи цунах хетараштa дIа-юха дагадувлеи.

Тха переговорашка йоккха моттиг дIалаьцар, йоахар А. Н. Косыгина, советско-французски гIулакхий практически дешаша. Оаха дийцар вай мехкаша дIадихьача вIаши юкъера торговли дIахорча шерашка дикка шерълургйолаш дола наькъаш. Вай мехкаша дегIакхувла йиш я продукци йIаьххача хана вIаши дIа-юха тергйолаш йола къаьстта производстваш а кхыметтел бIарчча доакъош а. Беседаш еча хана оаха вIаштIехьдаьккхар из лоархIамера болх дIа мишта болабергба.

ТIеххьара къамаьл чакхдоалаш са лла безам ба, переговораштеи цар итогаштеи тхо чIоагIа раьза хилар. Вай торо я Франценеи Советски Союзаи юкъерча гIулакхашка болаш бола тешами дIа-юха дувцар кхетадеш кхы а дукхагIа чIоагIдар духьа политически, экономически, кхыча доакъошка дIахо а массе оагIорахьара цхьана гIулакхаш леладара наькъаца дIадаха.

• • •

ПАРИЖ, 9 декабрь. (ТАСС). СССР Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгини цунца цхьана хиннараши тахан Iуйрийна Парижера Москве баха арбаьлар.

Советски правительствана керте латтар ийс дийнахьа официальни визитах Франце хилар.

А. Н. КОСЫГИН МОСКВЕ ЮХАКХАЧАР

МОСКВА, 9 декабрь. (ТАСС). Тахан Парижера Москве юхакхаьчар Французски Республика президента вехарах официальни визитаца Франце хинна СССР Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгин.

ТВОРЧЕСКИ НИЗАШИ, ГОВЗАЛИ, ИНИЦИАТИВЕИ

Республика партийно-боахама актива собранера

Укх деношка КПСС обкома политически просвещене ЦIагIа республиканский партийно-боахама актива собрани хилар. Цига дакъа лаьцараша йийцар парте обкома бюро члена, облсовпрофа председателя нов. **С. С. Сидельникова** «Планированей экономически стимулированей кердача система тIа яьхача промышленни предприятей балха хьалхарча итогех а республика ерригa промышленность кердача хьалашка доал леладе яха кийчъелга Iалашдара декхарех а» яь доклад.

Экономика дегIаккхувлареи производства эффективность лакхъяреи темпаш сихъяра гIулакха Iалашмате боккхача лоархIаме хила дезаш да, йоах докладчика, хIанз экономически реформа чакхйоаккхилга.

Планированей экономически стимулированей кердача система керттера бахьано сенах латт аьлча, из латт, халкъа боахама доал деча экономически методий лоархIам дикка чIоагIбарах. Централизи паччахьалкхен планировани эргайоахаш тоаяра нийсса шерра торонаш йолаш я из система производство цахаддаш эргайоахаш тоаелга Iалашдеча предприятей кулгалхой боахама инициатива дегIаккхувлараи къахьегамхой творчески хьинар айдараи.

Уж торонаш Iалашъю, цхьан оагIорахьара, предприятеш боахама доал де дикка шоай мукъагIа йитарца а, вокх оагIорахьара, боахама доалдара практикана юкъе йоаккхагIа йола производственни планаш тIаийеши дIабода къахьегам, материальни ресурсаш, ахча кIезигагIа а долаш уж кхоачашъеши предприяте кулгалхой, къахьегамхой производственни коллективай, хIара къаьсткъаьстача болхлочун материальни безам совбаккхарца а. Цу тайппара, цхьана тардеш да хIара производственни коллектива хьашташи бIарчча хьайийцача ерригача общества хьашташи.

1966 шера 1 квартале кердача система тIа яьккхай мехкара 43 предприяти, цу даькъе 22 машиностроительни, 5 Iаьржачеи бесаш долчеи металлурге, 3 — химически мехкдаьтта чакхдоахачеи промышленноста, 3 — гIишлой материалий промышленноста, 6 — ейгача, 4 — кхачани дулха-шурийи доакъой промышленноста. ХIанз доалдара кердача системах болх беш я промышленно-производственни персонала удельни дозал дукхалга диллача 10 процент долаши производства боарамга диллача берригa юкъарча боарамах 12 процентал совгIа болаши йола 673 промышленни предприяти.

Цу предприяте балха итогаша хьахьокх, цар экономически хьокхамаш бIарчча хьайийцача ерригача промышленностерчул дикагIа хилар. Нийс бетта цар лакхагIа йола планаш тIехкхоачаш а яьй, продукцена реализаци яра боарам, соахка цу хана хиннанчунца нийсбича, 11 процент совгIеи пайда 20 процент совгIеи лакх а баьб. Цу предприятешка 8 процент лакхъеннай къахьегама овсарле, бIарчча хьайийцача ерригача промышленносте цу юкъа из 5 процент мара лакх ца еннача метте.

КПСС ЦК сентябрьски Пленума решенеш кхоачашъяра дакъе кIезига болх баьбац, йоах доклада тIа, иштта вай республике а.

Эггара хьалха парте горкомаша, райкомаша, промышленни предприятей, гIишлош еча организацей, транспорта юххьанцарча партийни организацеша наха юкъе шерра кхетама болх баьб чакхйоаккхаш йолча экономически реформа чулоацамах а халкъа боахама из боккхача лоархIаме хиларах а хIара къахьегамхо дIакхетавар духьа. Цунца цхьана дакъа гIулакхаш чакхдаьхад кадрашта экономически кийчо яра, экономически службаш чIоагIъяра, кийч а даь, чIоагIIача партийни тIахьожама кIалльацад доалдара кердача хьалашка яха предприятеш кийчъяра чакхдоахаргдола хаьдда гIулакхаш.

Къахьегамхой къахьегамен политически хьинар айдаро, КПСС ЦК сентябрьски Пленума решенеш кхоачашъярца дувзаденна предприятешка беш бола экономически болх чIоагIбаро новкъостал даьд кердача пятилетка хьалхарча шера заданеш республика промышленносто кхоачашъеча дика хьокхамаш дахара.

Аьлча кхоачам ба, промышленни производства берригача боарамах 11 бетта план ерригача республике 104,1 процент кхоачашъяь хилар, цу тайппара из лакхбаьб, соахка цу ханналца хинначунца нийсбича, 15,3 процент, планах лакхбе безаш хиннар 11 процент мара боацача метте. Къаьстта дукхагIа даьккхад укх шера мехкдаьттеи гази, дукхагIа хиннад юххьанца чакхдоаккха мехкдаьтта, дизельни доагор, парафин, химически продукташ, электроэнерги, и. кх. дI. 11 бетта планал совгIа вай промышленни предприятешка арахийца тайп-тайпара продукци 26 миллион сома маьха хинна Iац.

Нохч-ГIалгIай АССР-е, ховш мадарра, пятилетка хьалхарча шера планированеи экономически стимулированеи кердача система тIа яьнна 3 предприяти — «Старогрознефтеи» «Малгобекнефтеи» мехкдаьтта промыслови управленеш, «Красный молот» яха завод. Укх шера 10 бетта, соахка цу хана хиннанчунца нийсйича, продукцена дукхагIа реализаци яьй «Старогрознефта» НПУ 64 процент, «Малгобекнефть» НПУ — 22, «Красный молот» яхача заводо — 5 процент. Цхьабакъда, продукцена реализаци дукхагIа [illegible] транспорт [illegible] халонаш йайна мара.

Дукха совгIа-эшашагIа йоацаш иштта боараме лакхъеннай цу предприятешка къахьегама овсарле а. Балха кердача хьалашка яьхача предприятей дерригa производственно-технически экономически хьокхамаш дикка лакхагIа да укх шера соахка цу хана хиннанчул.

Белгалдаккха деза, «Старогрознефтеи» «Малгобекнефтеи» мехкдаьтта промыслови управленей коллективаш мехкарча мехкдаьтта доахача промышленносте эггара хьалха планированеи экономически стимулированеи кердача система тIа яьнна хилар а шоай тайпара разведчикаш, кердачоа «юххьйолаьраш» а хинна дIаэтта хилар а. Цо, белггала, кхы а дукхагIа халонаш тIа а кхоачайир, цар болх чоалханегIа а хилийтар, цхьабакъда, вай мехкдаьттахоша сийленца эшайир уж халонаш.

Теркалде деза, масала, «Старогрознефта» мехкдаьтта промыслови управлени, вай вож ши предприяти а санна, планированеи экономически стимулированеи кердача система тIа шоллагIча квартале, 1966 шера халкъа боахама план оттаяь а чIоагIъяь а яьнначули планови пайда шо-шоай лостамашкахьа дIанийсбаьбаьнначули тIехьагIа яьккха хилар. Кердача хьалашка болх беча хана хиланза яргйоаца материальни поощрене, социально-культурни мероприятеи чуIе цIеной хьалдареи, производства дегIаккхувлара кхо фонд кхоачамболчча боараме вIашагIтоха торо хилийтар духьа кхы тIа а пайда эца безаш яр мехкдаьтта управлени.

Даьча лоархIамаша хьахьекхар, итташ эзараш тоннаш мехкдаьттаи, итташ миллионаш кубометраш попутни гази кхы тIа а яккхара чотах мара из пайда боаккхилга Iалашде йиш ца хилар, хIаьта мехкдаьттахой из гIулакх майрра кхоачашде а болабелар. Цар лаьрхIар планахчул дукха а дукхагIа мехкдаьттеи гази даккха. Ала деза, из декхар цар дика кхоачашдеш хилар: вIаштIехьдаьккхад йоккхий резерваш оарцагIйоахилга, дикка лакхъяьча плана боарамга кхаьчаб уж хIанале а. Цо, бакъдар аьлча, къаьгга хьахьокх, хIара предприяте къайлагIа йоахкаш йоккхий резерваш хилар. Де дезар хIама дац царех пайда дикагIа эцаргбола накъъеш лаха ховлга мара.

«Старогрознефта» мехкдаьттахоша цхьаькха лакхагIа йола план тIаэцаро торо хилийтар 925 эзар сома пайда боаккхилга Iалашде, цунах 10 процент е 93 эзар сом бюджете лахийта деза, хIаьта 90 процент е 832 эзар сом стимулировани фондаш вIашагIтохарга дахийта лаьрхIад.

Материальни поощрене фонд 162 эзар сом я укхаза, социально-культурни мероприятеи чуIе цIеной хьалдареи фонд — 512 эзар сом, производства дегIаккхувлара фонд — 111 эзар сом.

Кердача тайпара болх беш хьахьача хьалхарча бетташа хIанзале а хоз гешаду, боахама реформо бIарчча хьайийцача ерригача предприятена гIейле яь ца Iеш, болх беча хIара сага а пайда луш хилар. Масала, «Старогрознефта» НПУ хIара болхлочун юкъера алапи 11,3 процент лакхделар 1966 шера отчет луча хьалхарча ялх бетта — соахка цу ханналца хиннанчунца нийсдича. Цу тайппара дерригача алапена юкъе премеша лоаца дакъа 8 процент хIана даланзар аьнна лакхденнад.

Цу тайпара хьал да «Малгобекнефта» НПУ а «Красный молот» яхача заводе а. Нагахьа санна «Малгобекнефта» промышленно-производственни персонала хIара болхлочун юкъера алапи 1966 шера нийс бетта, соахка цу хана хиннанчунца нийсдича, 7,1 процент лакхденнадале, кхоалагIча квартале, НПУ кердача хьалашка болх бе йолаеннача хана денз, 11,3 процент лакхденнад из, дукхагIча даькъе материальни поощрене фонда чотах а лакхлуш. Кердача хьалашка болх беш хьалхара кхо бутт баьнначул тIехьагIа «Красный молот» яхача завода материальни поощрене, социально-культурни мероприятеи чуIе цIеной хьалдареи, производства дегIаккхувлара фондашкара ахча пхезза дукхагIа хиннад хьалха цу гIулакхашта хьежадеш хинначул.

1967 шера 1 январе денз доалдара кердача хьалашка яха лаьрхIад республикера кхы а дукха предприятеш. Цо керда бехктокхамеи тIехьатетта йиш йоацеи декхараш оттаду партийни организацешта, КПСС райкомаштеи горкомаштеи хьалхашка. Данза дардоацаш гIулакх да КПСС ЦК сентябрьски Пленума решенеш хIара предприяте кхоачаш мишта ю хьожаш бокъонца анализ елга, планированеи экономически стимулированеи кердача хьалашка довлара кийчон болх беш Iоаяь опыт лаьрххIа Iомаелга, цу даькъе дувлийта гIалаташ теркалделга, республика ерригa промышленни предприятеш цхьатарра вIаштIехьъяьха балха кердача хьалаш тIа яхар Iалашдара де мел дезар делга.

Из дукхагIа а данза дардоацаш да, республика дукххача предприятешка кердача хьалашка болх бара кийчо еча хана цIенхаштта кхоачамбоацараш дувлийташ хиларах. Масеза а яц из кийчо кхетамцеи хила боагIIача идейни боарамеи. Дукха моттигаш я планированеи экономически стимулированеи керда система [illegible] на йола организационно-технически мероприятеш дукхагIча хана экономически лард кIал йолаш хилац, хиланза яргйоацача къахьегамеи материальни ресурсашка кийчъяь хилац, уж кхоачашъяра лоаттабу тIахьожам эсала вIаштIехьбаьккхаб. Де дезар кхоачамболлаш дац предприятей экономически службаш чIоагIъяра, планаш увттаеча, къаьстта а цехашта чухьа, порядок хилийтара, хIаьта иштта хIара предприяте хьалашка хьежжа материальни поощрене системаш оттаяра.

Докладчико белгалдоаккх, нагахьа санна парте горкомаша, райкомаша из гIулакх кIоаргагIа теркалдеш даларе, хIара предприяте кийчон балхаш мишта лел хьожаш тIахьожам лоаттаборе, юххьанцара парторганизацеш шоай ханнахьа нийсача наькъа тIа йоахаре а хиланза даргдоаца новкъостал царна доре а предприятеш балха кердача хьалаш тIа йоахача хана нийслуш дола кхоачамбоацараш кIезигагIа хургхилар.

Планированеи экономически стимулированеи кердача системага довларо дIадех боккха организаторски политически болх белга, хIара предприяте ерригa коллектив Iалашмате духхеи тайп-тайпареи экономически организационни дешаш кхоачашдара оарцагIйоахилга.

Доклада тIа мадарра дувц «Старогрознефта» мехкдаьтта промыслови управлене партийни организаце опытах.

Кердача хьалашка толаме болх белга Iалашдар духьа хьалхагIе боккха кийчон болх чакхбаьккхар мехкдаьтта промыслови управлене коммунисташеи ерригача коллективои. Уж дIаболабелар КПСС XXIII съездеи парте Центральни Комитетеи решенеш кIоаргга Iомаяргара, цар белгалдаьхар доалдара кердача системага довлача хана хиланза дарг доаца гIулакхаш а хьалаш а. Цул тIехьагIа цар оттайир мехкдаьттеи гази дикка дукхагIа яккхара, дIадодар кIезиглара, технически прогресс сихъяра, кхыча гIулакхашта тIаерзаьча мероприятей хаьдда план. Партийни организаце чIоагIа тIахьожам оттабир уж мероприятеш кхоачаш мишта ю хьожаш.

ДIахо, чакхъяьхар производствана доалдара структура аттача йоаккхаргйола мероприятеш: мехкдаьтта ши промысел вIашагIтехай, гIулакхазе хургдоацаш 23 сага кIезигъяьй административно-управленчески аппарат.

Кадрашта экономически образовани луш йола шерра сеть вIашагIъеллар партийни профсоюзни организацей инициативах. Шоай экономически знанеш къаьсттача курсашка лакхъяьй инженерно-технически болхлоша. Юкъерча звенох вола 200 гаргга кулгалхо 50 сахьата программах сайрийнарча мехкдаьтта техникуме дешаш хиннав.

Цу доллача хIамаша новкъостал дир мехкдаьттахой къахьегамеи политически хьинар айдара, производства экономически эффективность лакхъярца цар чIоагIа бевам хилийтара. Массе тайпа предложенеш чуйоласдар болхдойи специалистийи оагIонгахьара, хIаьта керттердар — уж сихха, цхьаккха духьале йоацаш, производствана юкъеккхихьай, тоьал боккха пайда а беш. ХIаьта цу гIулакха са а хинна дIаэттараш коммунисташ, керда дIадоладаьча дукххача маьхерча гIулакхий энтузиасташ ба. Царна юкъе эггара хьалхарча аргIана цIераш яха еза бурув деттача мастера Свинцов Степан Марковича, мехкдаьтта даккхара оператор Живодров Владимир Ивановича, участка начальника Горопекин Александр Даниловича, бурув детташ волча Ефимов Григорий Ивановича, кхычар.

Доккха беркат даьлар партийни организаце кулгалдеча мехкдаьттахой творчески балхах. 6 бетта, апрелера денз сентябре кхаччалца, планах лаьрхIа хинначул 400 эзар сома маьха продукцена хIана яьяц аьнна дукхагIа реализаци яьй старогрозненцаша. Соахка цу ханналца доаккхаш хинначул 73 процент совгIа дукхагIа доакх мехкдаьтта, мехкдаьттаца йоагIа газ — 58,3 процент.

Мехкдаьттеи гази иштта дукхагIа даха йиш хиннай, эггара хьалха, БоргIанера № 34 йола а Старогрозненски майданера № 643 йола а дукха мехкдаьтта тела скважинаш ханал хьалха бурув теха яхара чотах а хIаьта иштта къаьнарча фондацарча цхьайолча скважинашка пайданера организационно-технически мероприятеш чакхъяхар а давлени лаьгIца ялийтар духьа тIоанашка чуухийта хий деннеи бийсаннеи шозза хIана хилийтадац аьнна дукхагIа хилийтар а бахьан долаш. Болх беш йолча трапии установкашта модернизаци а яьй, кердаяраш хьал а яьй, из бахьан долаш 92 процентага кхаччалца йола мехкдаьттаца йоагIа газ пайда эцаш я «Старогрознефте» — «Грознефта» объединене газах пайда эцара гIулакха эггара лакхагIа бола боарам из ба.

Продукцена дукхагIа реализаци яра йиш хилийтар пайда дукхха а дукхагIа баккха. 6 бетта планах лаьрхIа хиннанчул 490 эзар сом дукхагIа хилар из. Лохбелар цхьа тонн мехкдаьтта даккхарга дIабода мах, лакхъелар къахьегама овсарле.

Доалдара кердача хьалаш тIа йоалаш кийчон болх бара дика опыт Iоаяьй «Красный молот» яхача завода партийни организаце а.

Завода парткомои цеховой партийни организацешеи къаьстта уйла тIаяхийтай чакхйоаккхача реформа чулоацамаи кердача хьалашка болх беча предприяте коллективана хьалхашка латта декхараши чулоацами кIоаргга дIадовзийтара. КПСС XXIII-ча съездеи Центральни Комитета сентябрьски Пленумеи материалех лаьца ерригача цехашкеи сменашкеи машинашъеращца беседаш яьй кулгалдечеи инженерно-технически болхлоех, производстве хьалха латтарех болча 200 совгIача агитаторашеи пропагандисташеи.

Предприяте вIашагIъехкача къаьсттача комиссеша — ерригача заводе цаIи цехашка цхьацеи я уж — хьехама болх бара нийсса хьагулъяьй цехий, участкай, сменай, бригадай производственни гIулакхаш тоадара тIаерзаяь предложенеш.

Парткома заседане каст-каста дувца увттаду юкъарчал доаццаш производстваца дувзаденна дола дешаш, маIан кIоаргагIа долаш дувц, хIаьта тIанийсеш йола решенеш хьаддагIа, корта болашагIа а, цу сахьате чIоагIIача тIахьожама кIаллоац. Парткомо къаьстта чIоагIа йоакхо яьй предприяти доалдара кердача хьалашка йоалаш хиларца дувзаденна оттаь организационни инженерно-технически мероприятеш кхоачашъяра. Уж мероприятеш кийчъяле хьалхагIа бокъонца анализ яьй производство вIаштIехьъяккхараи цун технологенеи, хьагучадьахад кхоачамбоацараши чура резерваши, тIехьагIа царех пайда эцара ерригa коллектив оарцагIа яьккхар партийни организаце. Чакхъяха лаьрхIа мероприятеш Iалашмате дукха яр, белгала аьлча, лерхIаш дар кадрай экономически дешар вIашагIдоллилга, метизаши кагий оатхалаши хьаьо специализированни участкаш йоккхилга, селташ йолча металлически шланга цилиндра хьисаперча тулкаштеи оатхалаштеи обработка елга поточни линеш тIа доаккхилга, бурув деттача насосий клапаний оатхалашта обработка ечеи цхьайолча кхыча производственни процессаштеи прогрессивни технологи юкъейоалаелга, боарамал совгIа йола товаро-материальни ценностий запасаш кIезигъелга, цхьайолча цехашкара къахьегама хьалаш лертIа доахилга, и. кх. дI.

1966 шера предприяти технически дегIайоалаяра план оттаяьй завода кулгалхоша, цун технически службаша, партийни профсоюзни организацеша хIара мероприяте экономически эффективноста бокъонца лоархIамаш а деш, цунца цхьана из кхоачашъяра тIахьожам лоаттабергбола гIулакхаш белгал а деш.

Керда показатель — реализаце план — юкъейоалаярца дувзаденна юкъедаьккхад кийча продукци хIара денна дIаяхьийтарах реализаци яран оперативни учет лелаелга. Из тайпа учети тIахьожами лоаттабелга вIаштIехьдаьккхад пайдаех йола план кхоачашъяра а. Цу шин хьокхамах заводо беча балха итогашка хIара денна хьож оперативни диспетчерски совещане.

Белгалдаккха деза, аьлар докладчика, кердача тайпара болх бе доладалара кийчо ечеи кердача хьалашка доал де доладенначеи хана «Старогрознефтеи» «Малгобекнефтеи» мехкдаьтта промыслови управленей мехкдаьттахоштеи «Красный молот» яхача завода машиностроителаштеи дукха цIенхаштара халонаш тухьалъэтта хилар. Царна хьалхашка эттар дукха яраш къоастае атта йоацаши цхьаяраш хIанз а тIехьа къоастаяь яланзеи йола чоалханера проблемаш.

Масала, мехкдаьтта промыслови управленешка хIанз а къоастадаланза да скважинашта лаьтта кIал ремонт еча бригадашта гIулакх деча машинисташта-подъемникашта, вышкаш хьалъеш оборудовани вIашагIъехкаши болча гIишлошъерашта-монтажникашта, болхлой цхьацайолча кхыча категорешта мах теларах дола дош. Уж берригаш а цхьа тайпа декхар кхоачашдеш ба: скважинашта дика эксплуатаци яр Iалашделга а дIадохийта рузкъаш эггара кIезигагIа а долаш мехкдаьттеи гази тар мало дукхагIа доаккхилга а. Цхьабакъда, материальни поощрене фондера премеш ийераш операторашна мара бац, хIаьта тракторашта-подъемникашта лехкараша, гIишлошъерашта-монтажникаша премеш ийяц, хIана аьлча уж кхыча конторай штате латт.

Мехкдаьттахоша хьайоаккхаш йола попутни газ хIанз а биззза пайда эцаш яц, хIаьта цо лохъю мехкдаьтта промыслови управленеи балха рентабельность.

Къаьнарча лазар да материально-технически Iалашо тоъаш ца хилар. Уж кхоачамбоацараш бахьан долаш дукхагIа а телхаю предприятей балха ритма, бизза пайда эцац социально-культурни мероприятеи чуIе цIеной хьалдареи фондерча ахчаех. Кердача системах болх бе йолалнза йолча юкъ-юкъерча предприятеша-заказчикаша шоашкара доагIа ахчаш хьа ца луш гоадар бахьан долаш Iалашмате халача хьал тIа оттаю кердача хьалашка болх беш йола предприятеш. ХIанз а биззача бехктокхаме яц продукци шоай ханнахьа дIа ца озаш потребителашка дIа ца кхоачаеш йола транспортни организацеш.

Шеко яц, уж ерригa проблемаш къоастаяро доалдара кердача система ерригача совленех кхы а биззагIа пайда эца йиш хулийтарах хиларах.

Республике хьалха латтача предприятешка боахама реформа чакхъяккхара гIулакха Iоаньча опытах пайда а эцаш, партийни, профсоюзни организацей, боахама кулгалхой теркам кхы а чIоагIаIа тIабахийтанза баргбац кийчон балха керттера, хьалхарча аргIанера дешаш къоастадара. МалагIа дешаш да уж?

Эггара хьалха, Iалашданза даргдоацаш да ерригача предприятешка экономически болх эргабоахаш тоабелга, кадрашта экономика лардаш Iомаелга, коллектива низаш йолаш йола резерваш йизза гучаяхараи царех пайда эцараи, кхоачамбоацараш дIадахара тIадерзаделга, производства экономически эффективность лакхъелга. Теркам дукхагIа тIабахийта беза предприятеш кердача системах болх бе йолаялара еш йола организационни кийчо яь яккхара, боахама расчет юкъейоалаяра, цехашта, бригадашта, участкашта планировани показателаш кийчъяра, дIаухийтача материальни ресурсай нормативаш нийсъяра, материальни стимулировани система вIаштIехьяккхара, и. кх. дI. Партийни организацеша къаьстта йоакхо е еза наха юкъе-бу политически болх чIоагIбара, производства ерригача участкашкеи общественни вахареи коммунистий авангардни лоархIам лакхбара.

Республике кIезига яц коллективаша социалистически яхье лакха хьокхамаш доахаши партийни организацей кулгалца производства экономически эффективность лакхъяра доккхий гIулакхаш чакхдоахаши йола предприятеш. Цу тайпарча предприятеех лаьрхIа мегаргйолаш я «Сунжанефта» мехкдаьтта промыслови управлени, «Грозэнерго» яха производственни объединени, «Электроприбор» яха завод, хIамаш тега производственни объединени, — кхыраш. Цхьабакъда, республике хIанз а кIезига яц валови продукци арахецара, продукци яккхарга дIабода мах лохбара, накопленеш алсамъяхара паччахьалкхен планех лоархIа ца еш йола предприятеш.

Областной партийни организаце къаьстта чIоагIа сагот ду республикерча цхьайолча предприятеша маьхала ца йоалаш йола продукци арахецаш хиларах. Геттара дика ховшма дий из тайпа продукци маьхала яккхара дешаш къоастадаь даллалца йолча хана уж предприятеш доалдара кердача хьалаш тIа йоахилгах кхыметтел къамаьл де а йиш хург ца хилар.

Уж кхоачамбоацараш хьахулийташ дола керттера бахьанаш да продукце дикал лоха хилар, хьаеча хIамай номенклатура ийдархошта эшарга хьежжа ца хилар е цар мах беза хилар, продукци маьхала йоаккхилга, йоххилга во вIаштIехьдаьккха хилар.

Цкъа санна дуккхаза критика яь йоалашехьа а хIанз а тIехьа стандартни йоаца, дикалга диллача эсала йола продукци арахецаш моттигаш нийсйолийт «Терек» яхача мебельни хьу чакхйоаха фирма, Грозненски кога гIирсий фабрика, шекар ду завод санна йолча предприятеша, бахача наха бытовой гIулакхаш деча министерства предприятеша.

Продукце дикал овлангара денз тоаелга боахама эггара лоархIамегIарча декхарех цаI да, къаьстта а хIанз. Дувцаш дар денна беча организационни экономически балхах, хьаеча хIамай дикал лакхъяра даим дикагIа дола технически [illegible] ЧIоагIа уйла тIаьхийта езаш да производства рентабельностах дола дош, хIана аьлча рентабельность — из предприяти кердача хьалашка болх бе дIайолаяла кийча хилар белгалдоаккхаш бола керттера хьокхам ба. ХIаьта вайцига укх шера 9 бетта баьча балха итогех 23 предприяте зенаш а хулаш чакхдаьхад боахама гIулакхаш, царна юкъе я планах зенаш хулаш йолча 17 предприятей, совгIа планах пайда бе безаш хинна 6 предприяти. Дагадоххарах аьлча, планах зенаш деш йолча предприятешта ха хьакхаьчай, оалаш мадарра, шоай когаш тIа ураотта, паччахьалкхен дотаци дита, производства экономически эффективность лакхъяра чура кхоачамаш лаха. Ерригa актив, болх беш мел бараш гIовттабе беза зенаш деш йолча предприятей партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша экономе режим чIоагIа лелаяра, производства рентабельность лакхъяра из мамогта эргайоахаш тоаяра.

Предприятей партийни организацеша, производства рентабельноста боарам лакхбар духьа къовсам а лоаттабеш, коллектива уйла эггара хьалха тIаерзае еза продукци арахецарга дIабода мах лохбара, керттерча фондехи оборотни средстваехи пайда дикагIа эцара. Производственни фондех мах телга юкъедаьккхача, рентабельноста боарамга хьежжа предприятей балха мах барга довлача хьалашка производственни фондех пайда эцара гIулакх вIаштIехьа хилар производства эффективноста боарам нийсбеш бола лоархIамегIара хьокхам а хиле дIаотт.

ХIаьта а, производственни фондех пайда эцара дешаш хIанз а дукххача предприятей партийни организацей боахама кулгалхошеи юкъмоттигера уйла тIайохийташ дац. Цу духьа дукха моттигаш нийслу средстваех пайда во эцар бахьан долаш фондех хьаьхур кIезига долаш.

Промышленноста предприятешка киз макхоачча пайда эцац дукххача машинехи механизмехи, кIезига я станокаша болх беш йоаккха ха, дукха я дIаоттаянза а совнагIа а йола оборудовани.

ХIанз къаьстта боккхача лоархIаме хулаш да производственни фондий прогрессивни структура хьаяра, хьалъеча объекташка дIабода мах лохбара, уж хьалъеш йоаха ханаш лохъяра дешаш. ДIаоттаянзеи болх бе йолалийтанзеи йола оборудовани дукха хилара маIан малагIа да аьлча, из да, дукха промышленни объекташ хьалъь яха еза ханаш тIехьаялар.

Укх тайпара кхоачамбоацар белгалдоаккх докладчика. Цхьайолча предприятешка производственни гIулакхаш тоаде гIерт керттерча даькъе лоадамбоацараш йола мероприятеш чакхъяхара, кIезиг дукха порядок юкъейоалаяра, керттерча фондехи оборотни средстваехи пайда эцара чотах, къайлагIа доахка кхоачамаш кIоаргга хьагуча а ца доахаш, къахьегама овсарле лакхъергйола керда накъаш а ца лохаш. Парторганизацеш, боахамий кулгалхой хIанз а бокъонца, цIенхаштта, леррагIа хьежац производство технически эргаьяккха тоаяра, Iилман ларда тIа вIаштIехьбаьккха къахьегам юкъебоалабара, технически прогресса экономически эффективность лакхъяра дешашка. ХIаьта а, духхьал уж дешаш да парте горкомий, райкомий, юххьанцарча парторганизацей теркама юкъмоттиге латта дезараш, уж дешаш кхоачашдара даим тIаерзаянза яргъяц предприятей коллективай, боахамий кулгалхойи специалистийи уйла.

Планированеи экономически стимулированеи кердача хьалашка довлача хана хIара предприяте наьха санна чIоагIбе беза продукци яккхарга дIадодар кIезигдара, дIаухийта бедал, материалаш, энерги кIезигъяра, брак ярах хула зенаши пайда хьа ца луш дIаухийта рузкъаши кIезигдара беш бола болх.

Боахами культуреи дегIаккхувлара декхараш толаме кхоачашдара, йоах дIахо доклада тIа, боккхача лоархIаме я социалистически яхьи цун лакхера лагIа — коммунистически къахьегама тIехьара болами. Республика промышленносте, коммунистически къахьегама тIехьара болам [illegible] вIаштIехьъяккхара юкъе кхоачамбоацараш а да. Цхьайолча хана хаьдда маIан долаш, кIал экономически лард йолаш хилац яхье баьннарий декхараш, организационно-технически гIулакхаща чIоагIдац уж, цкъаза дIакхайкаеш хилац ях, эсала я хьалха латта опыт дIайоаржаяра пропаганда. Цхьайолча профсоюзни боахамеи организацеша, сих а лийя, болхлойи гIулакхерча наьхеи квалификаце знанеш лакхъяр, дезалцара цар гIулакхаш, балхах мукъа болча ханара цар оамалаш теркал а ца еш, балха нормаш кхоачашъяра итогашка мара ца хьожаш тел коммунистически къахьегама ударникаши коллективаши яха цIи.

Цу кхоачамбоацарашта къаьстта чIоагIа уйла тIаяхийта еза, уж дIадоахилга вIаштIехьдаккха а, социалистически яхьи коммунистически къахьегама тIехьара болами дIахо дегIаухилга Iалашде а деза облсовпрофо, профсоюзий обкомаша, предприятей профорганизацеша.

Производстве болх беш волча хIара сага яхье юкъе формально а ца лоацаш, эггара чIоагIагIча тайпара, къаьстта шийнна лаьрхIа, кIал экономически лард йолаш йола хаьдда рубежаш хьалхашка увттаеши уж рубежаш йоахилга Iалашдеши дакъа лоацаргдолча тайпара вIаштIехьдаккха деза гIулакх. Профсоюзни организацей декхар — яха леларийи материальни безам совбаккхилга Iалашдарал совгIа, шоай къахьегама результаташтеи бIарччача коллектива балхаи хьалхара уж моральни бехктокхаме хулга а Iалашдергдолаш йола яхьа керда формаш лехар.

ЦК сентябрьски Пленума решенешка хьежжа чакхйоаккхаш йола боахама реформа наха политически кулгалду органаш хиларах тарра шоай лоархIам хIанзарча хьалашка боарам боацаш чIоагIа лакхлуш йолча партийни организацей, КПСС районнии городскойи комитетий балхаца эггара чIоагIагIча тайпара ювзаенна я. Боахама органашкара доал шоашка ийде а ца гIерташ, партийни комитеташ декхарийла я шоай хила хьакь долаш йолча средстваехи методехи пайда эца, эггара хьалха нахаца, кадрашца, болхлошца, производственни интеллигенцеца болх а беш.

Реформа дIайолаеннача юххье цхьацаболча партийни болхлошта хетар: къахьегама энтузиазм хьалхьоаяра, нах шоашта тIехьабахара хIанз йоакхо кIезига мара е езац вай аьнна — лоархIаме да, йоахар цар, пайдана йола экономически стимулаш лахар, хIаьта вож юхе мел дисар-м материальни безам совбаларо ши-шегIа вIаштIехьдоаккхаргдар. Уж тайпа уйлаш овлангара денз харцахьа я. Нийса хургдацар, дерригa дешаш, общественни коллективеи, предприяте а хIара къаьсттача къахьегамхочун а хьашташ айхха дувза а дувзаш, доаи дара кердача системо ши-шегIа къоастадергдар аьнна хийтача.

ТIаргIертта вIаштIехьдаккха деза, из цхьоагIо практике массанахьа а Iалашъелга, паччахьалкхен хьашташ цхьаннахьа а дин ца долийтилга. ХIаьта укхаза парторганизацеех, эггара хьалхарча аргIанна кадращца цар беча балхах тийна дукха хIамаш да.

Кердача система тIа довлилга чоалхане гIулакх да, цо дIадех тIагIертта а массе оагIорахьара а кийчо елга, дукха организационни, производственно-технически, политически дешаш творчески къестаделга. Партийни организацей гIулакх а декхар а — вай промышленноста къахьегамхой инициативеи хьинари уж декхараш кхоачашдара оарцагIдаха, цар опыти творчески низи цхьана тарде хар.

Предприятеш кердача хьалашка болх бе йоахилга толаме чакхдаккхара партийни организацеша овлангара денз гола тоханза яргъяц предприятешкара экономически болх эргабоахаш тоабара дешашкахьа, производства планированеи экономически стимулированеи керда категореш кадрашта творчески караерзаергйола гIулакх де деза. Цу гIулакха дIахо а кадрашта экономически кийчо яиза, из болх эргабаьккха тоабанза, из дифференцированно делабанза барбац кулгалхошкара Iоболабенна хIара болхлочунга кхаччалца бараш шоай экономически знанеш лакхъергйо[illegible]

— Промышленноста, транспорта, гIишлошъераща дерригa доакъош керда айдара, производства экономически эффективность лакхъяра, — йоал докладчика, — новкъостал дергда [illegible]

Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода коллектив къаьстта дика къахьегаш я пятилетка хьалхарча шера. Лакха тоамаш дахара дикка новкъостал ду цунна ремонтно-механически цеха коллективо. Цхьайтта бетта план 28-ча ноябре кхоачашъяьй цо. Планах лаьрхIачул совгIа кхоачашдаь ремонтни балхаш эзараш сомий маьхха да.

Укх шера дукхаха установкаша графикаш хьалха яьй цехо ремонт. Масала, № 43-1 йолча технологически установкана ремонт яра балхах 10 ханал хьо кхо ди хьалха. Цо вIаштIехьбаьккхар установка коллективо пландал совгIа иттаьш эзар сом йолча мехкдаьтта продукци арахеца. Графикаш ши ди хьалха чакхъяьккхар № 43-2 йолча установкана ю ремонт а. Ремонтага дIадаха ахча дерригга а лаьрхIача 30 эзар сом дар. Ши ди хьалха ремонт чакхъяларах дукха хIама ца эшаш шин дийнахьа юхаметтаэттар из дерригга ахча. № 43-3 йолча установкана ремонт еча хана ремонтникаша паччахьалкхенна баь пайда а 40 эзар сом да.

Уж санна дола дикадараш кхы дукха а карагIдийнна цеха болхлошта. Шера план ханал пхи ди хьалха кхоачашье лерхI цар. Къаьстта дика болх беш ба фрезеровщик Чокаев, слесарь Булах, кхыбараш.

Сурта тIа: (аьрдехьара лаьттIехьа) фрезеровщик Чокаев Лемен слесарь Булах Дмитрийн болх беш ба.

И. Пилева сурт.

ЭКОНОМИЧЕСКИ РЕФОРМА ТОЛАМЕ КХОАЧАШЪЯРА

Республика партийно-боахама актива собранера

хама реформо. Из толаме чакхъякхарах боккха аьттув баргба кердача пятилеткаха йола съезда Директиваш кхоачашъярах коммунизм хьалъяра овлангара дешаш къоастадарах.

* * *

Пренеех эггара хьалха къамаьл ду «Старогрознефта» НПУ начальника нов. **Ивинске.**

1966 шера шоллагӀча квартале дена планированеи экономически стимулированеи кердача системах болх беш я из управлени. Цу юкъа-гӀа Ӏоаьча опытах дийцар оратора. НПУ коллективана карагӀдаьннар — из хьалхара юхьиг мара яц, — аьлар цо. — Болх дӀахо тоабе безаш ба. Оаха хӀанз СЕВКАВНИИ болхлошца цхьана вӀаштӀехьаьхай ерригача промыслашка, цехашка, бригадашка хозрасчет шеръергйола, рентабельность лакхъергйола мероприятеш. Бакъдар аьлча, хозрасчет хьалхагӀа а йолаш яр укх хьокхамашта: алапе фонда, продукци яккхарга дӀадолачунна, иштта кхыча технико-экономически хьокхамашта. ХӀаьта пайден рентабельности хозрасчета юкъедагӀацар бӀарччача управлене гӀолла мара. ХӀанз цунах тоъам бац оаха. Цахадлаш производство дегӀакхувлара оаха лерхӀ хӀара промысле, хӀара цехе уж дерригӀа хьокхамаш хозрасчета юкъедоаладелга. ТӀаккха совбаргба материальни безам.

Кердача реформо дӀадех промышленни предприято производственни фондаш а хозрасчета юкъеозилга. ХӀара промыслашен цехаи чӀоагӀдаьд мехкдаьттахи газахи дола маьхаш. Цу гӀулакхо материальни безам совбоаккх.

ХӀара болхлочунна луча преме боарам хургба цеха, промысла, управлене экономически результаташка хьежжа. Пайда дукхагӀа ме хул дукхагӀа хургья поощрене фондаш.

Ховш ма дий тха скважинаш геттара кӀоарга йолга. Цудухьа давлени лакха я, чӀоагӀа йоккха я продукце температура а. Цу гӀулакхо дукха ресурсаш дӀаех, хӀаьта дукха кхоачамбоацараш а хул из бахьан долаш.

ЛоархӀаме да мехкдаьтта промыслаш тоаяр. «Чечингушводстрой», из болх тхо долча ледара лелабу.

Кердача хьалашка къоастаде дезаш дукха кхы а дешаш да. Хьаэпаргда вай продукцена реализаци яра дош. Дукха кхоачамбоацараш да цу балха юкъе. Газ эшаш лукка предприятеш я, бакъда из тха факелашка дукха йоаг. Цунах лерттӀа пайда эцилга вӀаштӀехьдаьккхадац.

Къоастаданза да шоайла бувзамаш долча предприятешта юкъера гӀулакхаш а.

Нов. Ивинске йоах, вӀалла ла мегаргдац планаш хувцилга. Массехказа хийцай тха управлене 1967 шерара план.

ДӀахо нов. Ивинске дех мехкдаьттахошта чуӀе цӀеноош хьалдара дукхагӀа терко елга.

Планированеи экономически стимулированеи кердача системах болх бе довлар, — аьлар парте МалгӀабика горкома секретара нов. **Саньмос,** — из массе оагӀорахьара кийчо е езаш Ӏалаьмате чоалхане гӀулакх да. Цудухьа горкомо НПУ специалисташца цхьана чӀоагӀа къахьийгар мехкдаьтта управлени кердача системах болх бе йолалийтара. Цу гӀулакха хетаь городской экономически конференци йир. Цига хьинаре дакъа лаьцар ИТР болхлоша, экономисташа, партийни, профсоюзни болхлоша. Экономически болх тоабара дукха рекомендацеш тийлар конференце. Тоабелар экономически советий болх. Кийчон балхаш дир массайолца цехашка. Цул тӀехьагӀа, беррига балха итогаш а яь, гӀулакх кӀоаргга тахка а техка лаьрхӀар, мехкдаьтта управлени кердача системах болх бе йолалийта.

Белгалдаккха дева, управлене хьалхара хьокхамаш гӀалвугаш долга. Мехкдаьттеи гази яккхара план а, хӀаьта царна реализаци яра плаш а тӀехкхоачашъяьй, иштта тӀехкхоачашъяьй къахьегама овсарле лакхъяра план а. КӀезигдаьд мехкдаьтта даккхарга дӀадодар. Предприяте технико-экономически хьокхамаш тоаденнад. Духхьал продукци хьаяккхарга дӀадодар кӀезигдар бахьан долаш 180 эзар сом кходаьд.

Тоаденнад болхлой материальни хьал а. Нагахьа санна 1966-ча шера 10 бетта соахка цу ханарчунца нийсдича хӀара болхлочунна 7,1 процент алапи тӀаккхийттадале, хӀанз предприяти кердача хьалашка болх бе йолаеннача духхьал 5 бетта хӀара болхлочун алапи 11,3 процент лакхденнад.

Социально-культурни мероприятей фондаш а дикка дегӀаьккхай.

133 эзар сом лакхъелар производство дегӀайоалаяра лаьрхӀа йола фонд. Цун цхьа дакъа дӀадахийтар керда оборудовани эцача.

Белгалдаккха дева кердача хьалашка болх беча хана дукха кхоачамбоацараш нийслуш хилар. Из теркал а деш, оаха лаьрххӀа дувца оттадир из дош парте горкома пленуме. Гучаяьлар цхьайолча партийни организацешта, предприятей кулгалхоша экономически реформага довлара гӀулакх лехара леладелга. Цхьайолча моттигашка премеш харцахьа телаш хиннай. Болх дика баьчарка а во баьчарна а цхьатарра тийннай уж. Уж а цу тайпара кхыдола а дукха кхоачамбоацараш дийцар пленуме. Критика йир «Грознефта» объединенена а.

Объединене кулгалхоша тха предприятешта кулгалду къаьнача масштабех, цудухьа «Малгобекнефта» НПУ хӀана хала финансови хьал долаш а. Дукха кхоачамбоацараш нийслу оборотни средстваш дӀаекъача а. Геттара эсала лоаттаю материально-технически снабжени.

Нов. Саньмос белгалдоаккх, кӀалхарча меловии юронии отложенешта бурув тохара технологи хӀана а боккъонца вӀаштӀехьаьккха ца хилар. Цу хьакъехьа шоашта ненкъостал дар дех цо «Грознефта» объединене, мехкдаьтта Ӏилма-тохкама институтий кулгалхошкара.

МалгӀабика партийни организаце, промышленноста берригача болхлоша, — аьлар нов. Саньмос, — низ кхобергбац КПСС ЦК сентябрьски Пленума, парте XXIII-ча съезда решенеш толамца кхоачашъяра.

Трибуна тӀа ва моттигерча промышленноста министр нов. **Дзортов.** Моттигерча промышленноста планированеи экономически стимулированеи кердача системага яхара хӀанзале чӀоагӀа къахьийгад оаха, — аьлар цо. — Цу гӀулакха лаьрхӀа комиссеш вӀашагӀъехкай предприятешка. Царна чубоагӀа экономисташ, бухгалтераш, инженераш. Цар кӀоаргга тохкамаш а деш кийчъю тайп-тайпара мероприятеш кердача системага довлара. ТӀадоагӀача шера январь бетта йолалургья тха цхьаццайола предприятеш кердача системах болх бе.

Предприятеш кердача системага яхара кийчо еш оаха къаьстта теркам тӀабохийт продукци хьаяккхарга дӀадодар лохдара, продукце дикал лакхъяра. Планироване кердача системах лерттӀа болх бе вӀаштӀехьдаргдац оборудованех бизза пайда ца эце. Цулухьа чӀоагӀа лоархӀаме да къаенна оборудовани хувцар, ерригача оборудованех бизза пайда эцар. Дукха къахьийгад тайп-тайпарча предприятешка халача балхашта механизаци яра.

Кердача системага довлара хӀанзале дукха а мероприятеш вӀаштӀехьаьхай «Металлист» яхача заводе, химически заводе, иштта кхычахьа. Заводаша чӀоагӀдаьд Ӏилма-тохкама институташцара бувзамаш.

Дика къахьийгад тха предприятеша укх шера. ХӀанзле кхоачашъяьй шера план. ТӀадоагӀача юбилейни шера план Советски Ӏаьдала 50 шу дузача денга кхоачашъе дош деннад моттигерча промышленноста предприятей коллективаша.

Ший къамаьл йистедоалаш нов. Дзортова дех, 1967-ча шера Урус-Мартана районе хьалъе лерхӀаш йола хӀамаш тега фабрикеи Ачхой-Мартана районе хьалъе лерхӀа канцпринадлежностай фабрикеи ханнахьа хьалъяь йоаккхаргйола гӀулакх вӀаштӀехьдаккхара новкъостал дар.

Дош лу машинаькъа Грозненски отделене начальника заместитела нов. **Агабалаяна.** Цо дувц кердача системага далара отделене коллективаша кийчо мишта ю. ХӀара предприяте цун кулгалхо керте а латташ комисси я цу гӀулакха яь. Цу комиссей хьалхленца ю реформана ерригӀа кийчо. Боккха болх бу отделене кадрашта экономически знанеш ялара. Машинаькъа транспорта экономика университете дешаш ба производства командираш, экономисташ, финансисташ, сменайн участкайн начальникаш, цехий мастераш.

Отделене предприятешта эшаш йоаца производства керттера средстваш гучайоахаш латт. Инвентаризаце хьаьекхар дерригача боахамашка сов оборудовани, механизмаш хилар. ЕрригӀа гучаяьха керттера средстваш 952 эзар сома маьха я. Еха, тоае йиш йоаца оборудовани баланса тӀара дӀайоаьй, вож йоккха оттадаьд. Дукха уйла яь оаха из болх гӀалат доацаш, дикагӀа чакх мишта боаккхаргба хьожаш. Цу гӀулакха юкъе дика дакъа лоац партийни профсоюзни организацеша, берригача коммунисташа.

ЧӀоагӀа пайда эц оаха, йоах оратора, укх шера 1 июле денз планированеи экономически стимулированеи кердача системах болх беш йолча Горькерчеи, Свердловскерчеи машинаькъахой опытах. Поощрене фондашта расчеташ яра методика, боахама расчетах йола положенеш Ӏомаю коллективаша. Премироване условеш оттаьй дукхагӀйолча предприятешка.

Технически средствах пайда ацара гӀулакх а тоае лерхӀаш кийчо еш я. Перевозочни процессаш тоаяра организационно-технически мероприятеш чакхъйоах отделене.

Иштта къахьегам Ӏилманца вӀаштӀехьбаккхара план кхоачашъярга хьожаш гучадаьлар ерригача отделене оттаьча 955 мероприятех 541 кхоачашъяь хилари цар 90 эзар сома маьха пайда баь хилари. Опорни станцей болх кердача технологически процессах вӀаштӀехьбаккхаро торо хилийтар мухь тӀаботташ а Ӏобоассабеш а вагоно йоаккха ха 0,15 сахьата лоацъе. Перевозкай, мухь тӀаботтареи Ӏобаккхареи балхий, доходий боарам дилла цхьаттара хилац, йоах оратора дӀахо. Уж гӀулакхаш дукхагӀйолча даькъе продукци ший ханнахьа промышленни предприятешка дӀакхачийтарах тийша да. Цудухьа транспортникий декхар да мамогга вагонех пайда эцара гӀулакх тоадар. Цхьабакъда, хӀанз техникага болх дикагӀа байтара лоаттабу къовсам кхы а шерлургба, хӀана аьлча экономически гӀулакхаша сихбергба из. Нагахьа санна перевозкай план кхоачашъяра, подвижной составо мухь тӀаботташи тӀераӀобоккхаши саца латташ йоккха ха кӀезигъяра лоаттабу къовсам отделене кулгалхошеи грузаш дӀакхухьийтарашеи вӀаши барта а болаш лоаттаборе дика хургдар.

Ала дезаш да, «Главнефтеснабен» хлебопродуктаи управленешка, «Грозвино» объедине, заготовительни конторашка отгрузкашта планировани яра гӀулакх во латташ хилар. Продукци дӀакхахьийта еза бӀарччача бетта графиках. ТӀаккха болх ритмично хургба, штурмовщина дӀаяргья.

Машинаькъахошта хьалхашка эттад бехктокхаме декхар — подвижной составах пайда дикагӀа эцара наькъаца мухь дӀа-юха кхахьар Ӏалашделга. Дика вӀаштӀехьъяккхха еза перевозкай процесс. Из дӀадех экономически реформа.

Трибуна тӀа воал Грозненски химкомбината профсоюза завкома председатель нов. **Бузоверов.** Цо дувц химкомбината коллективо планироване кердача системага ялара еча кийчонах. Цу хьакъехьа сменашка, бригадашка, участкашка лекцеш йийшай, беседаш яьй, вӀаштӀехьдаьккхад экономически дешар, партийно-профсоюзни активанеи инженерно-технически болхлоштеи лаьрхӀа вӀашагӀъеллай массаза болх беш йола семинар. Технически знаней кабинет эрга а яьккха хӀанз цунах техническо-экономически знаней кабинет яьй.

Дуккха кхы болх а баьб кердача системага довлара. Ерригача комбинате вӀаштӀехьъяьхай оборотни средствай нормативаш. Оаха чӀоагӀа учет лелаю хьабоалача пайда. Дуккха мероприятеш вӀаштӀехьъяьхай продукци алсамъяккхара, цун дикал лакхъяра, продукци хьаяккхарга дӀадодар лохдара. Планированеи экономически стимулированеи кердача системага довла кийчо яра вӀашагӀъехка болх беш комиссеш я.

Ала деза, кердача системага довлара хьакъехьера методически указанеш а, цхьаккха программа хӀанз а тӀехь тхога кхаьча ца хилар. Эггара доккхагӀа кхоачамбоацар да 1967-ча шера план планироване кердача системага довла дезилга теркал а ца деш оттаеш хилар. Цунца дувзаденна дукха кхоачамбоацараш нийслу.

Экономически реформа еча хана чӀоагӀа лоархӀаме да бедален кийчача продукцеи маьхаш ший ханнахьа хьаяхачийтар. Цхьабакъда, хӀанз а химически продукце маьхий прейскурант яц. СихагӀа къоастаде деза из дош.

Кердача системах болх беча предприятей опыт Ӏомае яхийта специалистий группа кийчъеш да тхо.

Керда социалистически декхараш оттадаьд хӀанз комбинате. Цар ларде лоац цехий, сменай, участкай, балха экономически хьокхамаш.

Ший къамаьл йистедоалаш нов. Бузоверова йоах Грозненски химически комбината коллективо ший низ кхобергбац предприяти кердача системага яккхара мел эшар Ӏалашдара.

ДӀахо къамаьл даьча Госбанка республиканска контора управляюще нов. **Дрягалова** дийцар предприятешта кредитовани яра гӀулакхах. Из гӀулакх чӀоагӀа уйла а яь, тоаде дезаш хилар белгалдоаккх оратора.

Кредитех пайда эцаш предприятеш дукха я республике. Къаьстта дика латт из гӀулакх «Красный Молот» яхача заводе. Оборотни средстваш нертӀа яхара, производственни моштошташ совъяхара, керда техника юкъейоалаяра пайда эца мегаргба кредитех. Оратора критика ю обортах кредитовани яра гӀулакх тӀехьатеттача «Малгобекнефти» «Старогрознефти» мехкдаьтта промыслови управленешта.

Экономически законашка яхача тайпара де деза боахама доал. Цхьабакъда цхьайолча предприятей кулгалхоша из дицдолийт, хӀаьта цунах дикка зе а доал. Экономически законаш дицдалийтар бахьан долаш да, масала, мединструментий заводе алапеш къахьегама овсарлеи сихагӀа лакхлуш хилар.

Оратора критика ю шоай предприятеша арахецача продукце дикал лакхъяра а продукцена реализаци яра план кхоачашъяра а къовсам ца лоттабеча кирпишк еча заводий, маькха комбината, шекар деча завода кулгалхошта. Ерригача предприятешка дукхагӀа теркам тӀабахийта беза арахецача продукце дикали къахьегама овсарлеи лакхъяра, продукцега дӀадодар лохдара, производственни планаш кхоачашъяра. Уж гӀулакхаш вӀаштӀехьдоаца предприятеш кердача системах болх бе кийча яц. Цудухьа сихха дӀадаха деза кхоачамбоацараш.

Къамаьл ду «Грознефта» объединене начальника нов. **Назарова.** Цо белгалдоаккх планированеи экономически стимулированеи кердача системага яьнача мехкдаьтта шин управлене хӀанзале доккхий толамаш даьха хилар. «Старогрознефта» НПУ кердача хьалашка болх беш 6 бетта план 102 процент кхоачашъяьй. ТӀехкхоачашъяьй план цунна чуйоагӀача предприятеша а. Иштта толамаш даьхад МалгӀабика мехкдаьтта промыслови управлене а. Дикка лакхъеннай фондаш.

Цхьабакъда, гуш да цу балха тӀа нийслу кхоачамбоацараш а. Болх дикагӀа леларгбар, нагахьа санна, цкъа-дале, мехкдаьтта промыслови управленена чу мел йоагӀа предприяти, транспорт, гӀишлонаш кердача системага яьхача. ШоалагӀа-дале, социально-экономически мероприятей фонда средствай чотах капитальни гӀишлошъелга Ӏалашдича.

Теркалде деза тха болх лаьттан газашца бувзабенна болга. ХьалхагӀа белгалъе йиш йоаца новкъарлеш нийслу.

1967 шера январь бетта планированеи экономически стимулированеи кердача системага яккха лаьрхӀад ерригӀа «Грознефта» объединени. Из вай мехка эггара хьалхара опыт я. Цудухьа кхычахьара хьаэца опыт йоацаш чӀоагӀа хала гӀулакх да тхона хьалхашка оттадаьр. Ала деза СССР Госплано тхона оттаь мехкдаьтта доаккхилга дегӀадоаладара план кхоачашъе йиш йолга, тоъал я транспорт а. Хьалхашка латта керттера декхар да керда торонаш лахар. Царех цаӀ я мехкдаьтта даккхарга дӀабода мах лохбар, хӀана аьлча мехкдаьтта доаккхалга кхы тӀа дегӀадоалазар торонаш гӀезига я.

ХӀанз чӀоагӀа болхаш ду объединени кердача хьалашка яккхара. Объединене ший экономически реформа кхоачашъяра из боахама цхьа комплекс хиларах тарра.

Мехкдаьтта даккхарен цунна реализаци яреи план ерригача объединенена лаьрхӀа оттаьй хӀанз, хӀаьта къаьст къаьстача предприятешта оаха оахош оттаергья. Цул совгӀа, гӀашагӀйохкаргья централизовании фондаш.

Объединене хӀанз вӀашагӀъеллай координационни совет. Цун декхар да текущии перспективнии дешаш къестадар, централизовании фондаех пайда эцар.

Нов. Назарова белгалдаьккхар, кердача хьалашка болх бергболча 1967 шера объединена мехкдаьттеи гази дӀакхахьара тоъал транспорт Ӏалашъе езилга. Цу хьакъехьа новкъостал делга дийхар цо, хӀана аьлча цу гӀулакхо чӀоагӀа новкъарле ергья болх лерттӀа вӀаштӀехьбаккхара.

Дош лу крекинг-завода парткома секретара нов. **Забелина.** Цо дийцар завод планированеи экономически стимулированеи кердача системах болх бе яккхара мишта кийчо ю парткомо. Завода ерригача цехашка чакхйийннай цу хьакъехьара дош хувцаш йола хьайийла партийни собранеш, агитаторий семинараш. Цу хьакъехьа массехк выступлени яьй завода радиогазето. Кердача системага довлара завода хьалхашка латтача декхараштеи торонаштеи хетаь экономически конференци хилар май бетта.

Парткомо къаьстта теркам тӀабахийтаб кадрашта экономически дешар хьехара. Шин этапах хургдолаш вӀаштӀехьдаьккхад из дешар. Хьалхарча этапах тха экономически болхлоша Ӏомайир заводо арахецаш йола продукци, смежни заводашцара бувзамаш. ШоллагӀча этапах хӀанз гӀашагӀйохка занятеш экономически дешашта хетаь я.

80 сахьатах латташ йолча программах дешаш ба установкай начальникаш, керттера инженераш, лабораторей начальникаш. Парткома хӀанз хьалхашка латта декхар да беррига болхлой экономически дешара юкъеозар.

Крекинг заводе вӀашагӀъеллай НОТ-а группа. Цо дуккха пайдане балхаш ду. Лоацача хана цу группа техкар № 4 йолча установка болх, хӀаьта къахьегама хьалаш тоадара мероприятеш вӀаштӀехьа а яьхар.

Парткомо боккха теркам тӀабохийт къахьегама дисциплина тоаяра.

Завод кердача хьалашка яккхара дукха кхыдола балхаш а вӀаштӀехьдаьхад парткомо. Цхьабакъда, белгалдаккха деза балха юкъе цхьайола новкъарленаш йолга. Тахан а тӀехьа планировани къаьнача тайпара лелаю. Укх шера итт бетта иттаза хувцаенний планаш, цхьайолча хана хӀара квартала план а хувцалу. Цу тайпарча хьалашка болх бе халада. Ала деза продукци яккхарга дӀабодача маьха лимиташ а хувцалуш хилар.

Нов. Забелина ший къамаьл йистедоалаш дош лу крекинг-завода коллективо завод кердача системах болх бе яккхара де мел дезар дерг хилара.

ДӀахо къамаьл даьча Госплана председатела нов. **Брыскина** белгал доаккх экономически реформа чулоацам керда техника, прогрессивни технологи, Ӏилманна карагӀдаьннараш юкъе доаладарца производства эффективность лакхъяр хилар. Цо торо хулийтаргья рентабельность лакхъе а экономически стимулироване фондаш хьае а.

ДӀахо дувц оратора планированеи экономически стимулированеи кердача системах болх бе кийчлуш моттигерча промышленноста предприятеша деча организационни балхах. 43 предприяти я моттигерча промышленноста министерствана чуйоагӀаш. Царех дукхагӀа ярашта йоккха халонаш нийслу. Кхоачам хиллал экономистий кадраш яц цар. Цудухьа эсала я цар экономически служба, из йоагӀаш еза. ЕрригӀа предприятеш яц шоай планаш кхоачашъеш. Ийс предприяти я укхаза производственни программа кхоачаш ца еш. Промстройматериалий управлени, кондитерски фабрика, Сунженскии Ачхой-Мартановскии райкомбинаташ, кхыяраш. Дукхача предприятеша накоплене планаш кхоачаш а ца еш зенаш ду. Уж предприятеш кийча яц кердача системах болх бе.

Цул совгӀа дика яц дуккхача предприятеша арахеца продукци, ассортимент а кхоачам боллаш яц. Цу гӀулакха уйла ца йича баргбац боахамий кулгалхой, хӀана аьлча бахача наха дӀаэцаргдац эсала товараш. Цхьаццайолча предприятешка хӀанз а опытно-статистически нормаш лелаю, хӀаьта из бахьан долаш дуккха сов ахча дӀаух алапешка. Цу дешага хьажа а технически нормировани яра гӀулакх вӀаштӀехьдаккха а деза.

Керттерча декхарех цаӀ да чура резерваш гучаяхар. ХӀара денна бе беза из болх, ерригӀа коллективаш оарцагӀ а йоахаш. Чехка гуча а яьккха дӀаяла еза совйола оборудовани. ДукхагӀа арахеца деза хӀанз наха эша товараш. Йоккхача предприятеша тесса дитад из гӀулакх, цудухьа изделеш Пермера, Уралера кхахьа езаш да вай. Кердача системах болх бе кийчлуш йоккхийча предприятеша бахача наха эша товараш дукхагӀа хьадергдола гӀулакх вӀаштӀехьдаккха деза.

Дош лу энергетикий объединени профкома председатела нов. **Ткачевайна.** Ше къамаьл де йолалуш белгалдоаккх цо электроэнерги хьаяри цунах нийса пайда эцари халкъа боахам дегӀабоалабара Ӏалаьмате лоархӀаме хилар.

Электрически станцей балха юкъе эргало я цар цхьан графиках болбеш хилар. Цо торо хулийт потребитель лерттӀа Ӏалашве, энергех кхом беш а нийса а пайда эца.

Планированеи экономически стимулированеи кердача системага довлаш юкъара укх тайпара показателаш я предприятей: продукцена реализаци яра юкъара объем, цаӀ йола электрически тепловой режим, алапе юкъара фонд, бригадай рентабельноста юкъера сумма, керттерча капиталовложеней юкъара объем.

Керда техника юкъейолаяра, производствана механизаци яра задачеш боккха лоархӀам болаш я дерригача доакъошта. Луча техника объем, материальни Ӏалашон дешаш министерствага да. Электрически доагореи энергена реализаци яра гӀулакх энергосистема леладу. Система ерригӀа объекташка энерги хьаяра расчеташ централизованно ю.

Электростанцеш а топливни система а дегӀаяра боккхача лоархӀаме я капитальнии текущи ремонт. ХӀанз кердача системага дала кийчлуча хана предприяте башхалонаш теркал а еш беш латт из болх.

Ерригача предприятешка хьожаш латт технологега Ӏалаьмате чӀоагӀа теркам тӀабохийт кадраш экономически кийчъяра, предприятей кулгалхой семинараш ю, кхы балхаш ду. Предприятей директораш Москве, Киеве, Ленинграде курсашка хиннаб керда система Ӏомаеш.

Специалистий цхьа группа Горьке яха хиннай кердача системах болх беча предприятей опыт Ӏомае.

Тха система стабильни я, дуккха а балхаш да тха реализаци ярца дувзаденна. ХӀанз расчеташ еш латт. Белгалъеш я нормативнии поощрительнии фондаш. Къаьстта теркам тӀабохийт рентабельность лакхъяра. Пленал совгӀа пайдаш дара де деза гӀулакх белгалду.

Иштта белгалдоах тепловой электростанцей продукцена дӀабода мах лохбара де дезараш а. Сете электроэнерги кӀезигагӀа йоврgйоала гӀулакхаш деш а кхыча тайпара а энергега дӀадодар шера 320 эзар сома лохде лаьрхӀад.

Нагахьа санна ИТР-а, болхлошта, гӀулакхерча наха лу премеш укх шера 25 процент хургьале, 1967 шера 30 процент хургья уж, цо дикка лакхдергда наьха материальни хьал.

Профсоюзаца цхьана оттаеш латт электростанцей болхлошта еча премироване керда положенеш, станце болх тоабара къахьегамхой оарцагӀбахара тӀадерзадаь ду из гӀулакх.

Ше йисте йоаллаш йоах И. Ткачевас кердача системах болх бе доладалара еш йола кийчо керттерча даькъе яь яьннай Грозэнерго предприятешка. Кердача хьалашка даьлча болх тоабара шоай низ кхобергбац тха предприятей коллективаша.

Мехка кхыча предприятешка а санна, КПСС ЦК сентябрьски Пленума решенешка хьежжа кердача системах болх бе доладара кийчо еш я тха объединене предприятеш а, — йоах «Грознефтехимзаводы» яхача объединене начальника заместитела нов. **Камышова** ше къамаьл де волалуш.

Хьалхарча этапе баь керттера болх бар сентябрьски Пленума решенеш шерра наха дӀайовзийтар. Цу хана партийни организацеша шоашта хьалхашка увттадаь декхар, экономически реформа маӀан хӀара сага дӀайовзийтар дар, цар цеханка, участкашка, сменашка собранеш йора, лекцеш ешар, экономически конференцеш йора. ШоллагӀча этапа керттера теркам тӀабахийтабар кадрашта экономически знанеш ялара, ерригача предприятешка курсаш, семинараш вӀашагӀъехкаяр цу гӀулакха. Занятешка ювцар кердача системах болх беча предприятешта увттаергйола показателаш.

Экономически службай болхлошта методически указанеш боккъонца дӀайовзийтара вӀашагӀъехкай ведомствай юкъара комиссеш. Ерригача предприятешта дӀаяхийтай планироване кердача порядкага довлара йола материалаш. Цо торо хилийтар керттера дешаш къоастаде, методически расчеташ, планироване кердача системага довлара материалаш дӀайовзийта а производства резерваех пайда эцара наькъаш белгалдаха а.

Боахама реформа чакхъяьккха кийчо еш боккхача лоархӀаме да кердача хьалех болх беча предприятей опыт Ӏомаяр. Цудухьа 1966 шера Москве, Баку, «Башкирнефть» яхача объединене предприятешка нах бахийтар объединене.

Специалистий группа оттаь материалаш яхьийтай ерригача предприятешта, цига уж Ӏомаю, кердача системага балара кийчо еча пайда эц. Мехкдаьтта чакхдоаккхача заводийи химически комбинатийи экономически службай дукхагӀа бола болхлой хиннаб кердача хьалашка болх беча «Красный молот» яхача заводеи «Старогрознефть» НПУ. Цар опыт Ӏомаяьй специалисташа, цудухьа боахама реформа мишта е еза ховш а ба. Балха тӀайоагӀача этапа чулоацам хургба предприятеш кердача хьалашка болх бе ялара экономически расчеташ оттаяр. Укхаза керттера декхар да предприятей балха эффективность лакхъяра торонаш тахкари цу ларда тӀа предприятей керда фондаш хьаяра торонаш лахари. Из болх хӀанз дӀа мара болабеннабац.

«Грознефтехимзаводы» яхача объединене предприятеш кердача системах болх бе йоалалургья 1967 шера 1 июне денз. Из дата дагадоххарах хержа дац. ХӀанз болаш бола мехкдаьтта продукташ йоххара мах уж арахецарга дӀайолхача общественни затраташка хьежжа бац. Цудухьа цхьайола предприятеш кердача системах болх бе йоалалийталехь цар продукце маьхаш хувца деза. Керда маьхаш хургда 1-ча июне.

Кердача отпускни маьхаша торо хулийтаргья мехкдаьтта чакхдоаккхача предприятей хиланза яргӀоаца производственни фондаш хье, премированеи оборотий средствайн фондаш е.

Боккха болх бу предприятеша хӀанз пайда луш йоаца керттера фондаш гучайоахаш, царех пайда эцара наькъаш лохаш. Цу гӀулакха вӀашагӀъехка комиссеш я. Цар балха хьалхарча итогаша хьахьокх уж пайдане хилар.

Цунна тӀехьайоагӀа лоархӀаме этап я заводе чурча хозрасчета система хьаяр. ХӀанз укх сахьате предприятешка йолаш йола хозрасчета хьакъехьара инструкци къеннай. Кердача системага тоежжа хувца еза из. Цу балха юкъе оаа беза ГрозНИИ Ӏилмахой а.

Кердача системага довлаш оппангара тоабе безаргба Грозненски товаро-транспортни управленеи машинаькъа Грозненски отделенеи болх, хӀана аьлча мехкдаьтта продукташ дӀадахийта дезараш уж ба.

ТӀехьарча этапе ерригача нормативни боахама порядок оттае еш, предприятешта, цехашта планаш увттаела тоаде деза. Из болх кастта дӀаболалургболаш ба.

Цу тайпара, кердача системах болх бе даларо хоадам боллаш дола декхарех оттаду дерригача экономически фронта болхлошта хьалхашка. Цар уж кхоачашдарах тийша хургда боахама реформа дика чакхъяяр.

Планированеи экономически стимулированеи кердача системага яьнача «Красный молот» яхача завода Сталелитейни цеха начальника нов. **Гафта** дийцар шоай цеха балха хьалхарча итогех. Хьалхара хьокхамаш дог гӀоздоахаш да, — аьлар цо. — Кердача системага довлале дуккха хьалха цеха ерригача коллективо чӀоагӀа къахьийгар балха дерригӀа технико-экономически хьокхамаш тоадара. Кердача системах болх белгалчӀоагӀа чоалхане гӀулакх долга дика кхета а деш, оаха цехе вӀашагӀъелар конструкторски группа. Цо вай мехка металлурге гучадаьнна кердадар кӀоаргга Ӏомаду, хӀаьта из балха юкъедоаладергдола наькъаш белгалдоах. Из гӀулакх дика вӀаштӀехьдаьккхад заводе. ХӀанзале тха опыт Ӏомае нах ух тхо долча Советски Союза тайп-тайпарча заводашкара. Цехе иштта болх беш я механизаце дешаш леладу группа. МоллагӀа мероприяти балха юкъейоалаяц оаха цун экономически эффективность тахка а техке мара.

Цех рентабельни болх беш хургйола гӀулакхаш а вӀаштӀехьдоахаш хьадоагӀа тхо дуккхача хана дена. Цар торо хилийтар верхӀ шера план 7 бутт хьалха кхоачашъе, рентабельность 20—22 процент лакхъе.

Эггара хьалха оаха уйла йир цеха ерригӀа коллектив — мастераш, болхлой, бригадираш — массавар ритмично болх бара тӀехьа хургвола гӀулакх вӀаштӀехьдаккхара, кулгалдара структура тоаяра. ЕррригӀа технологически процесс оаха йийкъар тайп-тайпарча операцех, хӀаьта хӀара операце хьожайир йоккха бригада. Цу тайпарча бригадо ше ду кулгал. Бригада болхлоша шоаш харж бригадир. Из хул йоккха говзал йолаш а болх вӀаштӀехьбаккха ховш а.

Уж бригадаш вӀашагӀйохкача хана болхлой тешабе бийзар нормаш хувцарг ца хиларах. Цу гӀулакхо къаьстта хьинар айдир. ХӀанз ерригӀа цех бригадни методах болх беш я. Нормаш хувцарг ца хилча бригадана дикагӀа да нах кӀезигагӀа ме хул.

Цу тайпарча методо торо хилийтар индивидуальни сдельщина юкъера дӀаяккха, дикагӀйола опыт сихха балха юкъеяхьара тьалаш Ӏалашде. Бригада хӀанз ший опыт кхыча бригадашта дӀаялара оарцагӀйоал, хӀана аьлча продукцех мара операцех телац ахча. Цхьац участке новкъарле нийсъелча цеха ерригӀа коллектив оарцагӀйоал. ХӀанз цехо болх ритмично бу.

Тха цехе производствана кулгалдер начальник вац, из перспективни гӀулакхашка хьожаш ва, хӀаьта болх вӀаштӀехьбоаккхар мастер ва. Бригадера дерригӀа гӀулакхаш бригадира тӀалатт.

Цу тайпара дола кердадараш юкъедоаладаьд оаха. Планированеи экономически стимулированеи кердача системах хьабоала пайда хӀанзале дика гуш ба. Беррига болхлой дегаш айденна ба.

Цхьабакъда, чӀоагӀа новкъарленаш а нийслу тха балха юкъе. Тха завод йоккха а, кхыча предприятешца бувзам болаш а я. Тхона продукци лоаттаеш дукха предприятеш я, бакъда цар шоай декхар дизза кхоачашдац, хӀаьта цу гӀулакха уж бехктокхаме а озац. Укх шера сома металл хьа ца дар бахьан долаш дукха мехкдаьтта аппаратура плана тӀара дӀаякка езаргья тха. Цу тайпарча гӀулакхо чӀоагӀа зе ду.

Ритмичность ца хилча болх лерттӀа дӀабахьа йиш яц. Профсоюзни организаце хӀанз социалистически яхье керда хьалаш вӀаштӀехьдаьхад. Ритмичность хилийтара тӀадерзадаь да уж. Яьржача яхьа хӀара денадах итогаш ю. 50 процент цехаша хӀанз ритмично болх бу. Кастта завода ерригача цехаша ритмично болх бергба аьнна хет тхона.

Нов. Гафта ший къамал йистедоалаш белгалдоаккх, кердача системага довлача хана экономика дешаш къаьстта теркалде дезилга.

Трибуна тӀа ва кхачан промышленноста министр нов. **Забелин.** КПСС ЦК сентябрьски Пленумо белгалдаьккхад, йоах оратора, планированеи экономически стимулированеи система эргальккха тоае езаш а предприятей инициативеи боахама гӀулакхашта уж шоай лоӀамех хултен шерде дезаш а хилар. ЛеррагӀа кердача системах йоалаш латт предприятеш. Кердача системах болх бе кийчлуш я республика кхачан промышленноста предприятеш а.

Из гӀулакх лоархӀаме хилар кхета а дь, кхачан промышленноста министерства парте горкомащеи райкомащеи цхьана 32 сахьата лаьрхӀача программах семинараш яьй укх шера цехий начальникаш юкъе а боагӀаш болча кулгалдеча болхлошта. Цу тайпара балхаш даьд йоккхийча предприятешка, цехашка, бригадашка.

РСФСР кхачан промышленноста министерства яьча планироване кердача система дешаш дувцаш семинаре а хиннаб тха болхлой. Укхаза йийцар Москверен Ленинградерен предприятей опыт. Семинаре белгалдаьхар кердача системах болх бе доладалара кийчо еш де деза керттера гӀулакхаш.

1966 шера Риген Минскен нах бахийтабар оаха кердача хьалех болх бара опыт Ӏомае. Цар опытах министерства предприятешка вӀашагӀъехкай инженерно-технически болхлоех, болхлоех, гӀулакхерча нахах латта группаш. Цар декхар да предприятей экономика тоаяра де деза гӀулакхаш белгалдахар.

Министерства ерригача предприятешка оборудоване моральни износ, амортизаце процент, цунна дӀахо эксплуатаци е мегарг хилари цахилари теркал а деш инвентаризаци еш латт керттерча фондашта. Ца эшаш йола оборудовани акташ а уттаеш министерствага хьател предприятеша.

ЧӀоагӀа теркам тӀабахийтаб министерства предприятей финансови хьалаш довзара, цар отчеташта кӀоаргга анализ ю.

Кердача хьалашка болх бе доладелча чӀоагӀа лоархӀаме хургда хьаеш йола продукци дӀаяхийта моттиг хилар.

Кхачан промышленноста Министерства декхар да, йоах оратора, вай республика Ӏалашъяр. Тха договораш кертерча даькъе воай республикерча торгови организацешца да.

Цар тхоца деш дола договораш продукци арахецара план кхоачашъе торо йоаш хилац. Масала, 1965 шера производства планал 800 тонн кӀезигагӀа дар кондитерски хьамашта торгующи организацеша даь заказ, хӀаьта макаронаш — 700 тонн. Из бахьан долаш производственни план кхоачашъянзар предприятеша. Укх шера а производственни планах 3750 тонн кондитерски хӀамаш арахеца езаш я тха предприятеш, хӀаьта 3100 тонна мара договор даьдац торгующи организацеша.

Кондитерски предприятеш 1967 шера хьалхарча квартале йолаю кердача системах болх бе, макаронни фабрика шоллагӀча квартале йолалу, хӀаьта вожаш — шоллагӀча ахшерен 1968 шу долалуш. Кердача хьалашка болх беш хилча ерригӀа продукци дӀаэцаш хила еза. Цудухьа, хӀанз де дезар да арахецача хӀамай керда ассортимент оттаяр, продукце дикал лакхъяр. Наха хьотташ йоаца хӀама арахеца йиш яц кердача системах болх бе доладелча.

ЧӀоагӀа теркам тӀабахийта дувц оратора бедала дикал лакхъянза ярг ца хилар. Цхьан технологех хьаеш йола маьхк цкъаза дика хул, цкъаза во хул. Цун бахьан бедал дикеи вои хилар да.

ЕрригӀа предприятей коллективаш, партийни профсоюзни организацеш оарцагӀа яла еза, йоах нов. Забелина болх тоабара а кердача системага довлара кийчо яра а.

Дош лу Нохч-ГӀалгӀай автоуправлене начальника нов. **Алещенкова.** Планированеи экономически стимулированеи кердача системах болх бе кийчлуш управлене даьча балхах дувц оратора. Автобоахамий болхлой семинар яьй управлене керда система ювцаш, Москвеи Ленинградеи курсашка из гӀулакх Ӏомаде нах бахийтаб.

1967 шера автоуправлене ерригӀа предприятеш кердача системах болх беш хургья.

Беррига болх тоабара тӀаерзаь йола мероприятеш чакхйоах тха предприятеша кердача системах болх бе доладалара кийчо ярца дувзаденна. Хоадам боллаш дола гӀулакхаш кхоачашду мухь тӀабоацаш машинашка кӀезигагӀа наькъаш дайтара. Цу гӀулакхах дикка пайда баьннаб, соахка цу ханаца нийсдича холуш кӀезигъеннай укх шера 10 бетта мухь тӀабоацаш лела машинаш. Лохлуш латт производственни простояш, лакхлуш йоагӀа эксплуатационни показателаш.

Дикка балхаш ду управлене автобоахама производственни процессаштеи ремонтии балхашта механизаци яра боарами, ремонтни болхлой къахьегама овсарлеи лакхъяра. ЧӀоагӀа теркам тӀабохийт оаха балха араювлача машиний коэффициент лакхъяра а.

Автобоахама балха керттера показатель лоархӀ оаха рентабельноста боарам. ЧӀоагӀа оарцагӀъяьннай автобоахамий коллективаш из лакхбара.

Автобоахамий балхаца доккха кхоачамбоацараш да мухь тӀаботташи тӀераӀобоакхаши машинаш дукха лоаттаяр, 365 эзар сахьат да укх шера машинаша иштта латташ яьккха ха. Из гӀулакх тоаде деза кердача системах болх бе доладалалехьа.

Автоуправлене лерхӀ укхаза поощрени юкъейоалае. Пробегах пайда эцара коэффициент 60 процентага дӀа а кхоачаеш машинаша сеца латташ йоаккха ха лохъярах премеш тергъя.

Планированеи экономически стимулированеи кердача системах болх бе аьлча рентабельность лакхлургья автотранспорта. Цудухьа автоуправлене болхлоша беррига шоай низ тӀабохийтаргба цу гӀулакха лоагӀаш йола кийчо яра.

Москвана юххе фашисташ эшабаь 25 шу дизара хетаяь выставка

МОСКВА. Центральни выставочни зале хьайийлай Москвана юххе немецко-фашистски бІунаш дохадаь 25 шу дизара хетаяь йола художественни выставка.

Сурта тІа: Москва бахьан долаш латтача тІемашка дакъа лоацаш хиннача тІемахоша панфиловцаша И. Р. Васильевеи Г. М. Шемякинеи выставке хьажа баьхкараш та дувц Москвана юххе хиннача тІемах.

В. Егорова сурт.

ТАСС фотохроника.

САКЪЕРДАМЕИ ПАЙДАНЕИ

МОСКВЕ ХИННА НОХЧ-ГІАЛГІАЙЧЕН РАЙОННИ ГАЗЕТИЙ РЕДАКТОРИЙ ТВОРЧЕСКИ СЕМИНАР

Дукха ха йоацаш СССР журналистий Союза правлене Москве вІашагІтехача творчески семинаре дакъа лоацаш хилар Нохч - ГІалгІайчен районни партийни газетий редакторий йоккха группа.

Сакъердаме а пайдане а дукха хІамаш Іомадир цига вайцигара бахийтараша. Семинаре дакъа лоацаш хиннарашца къамаьл дир «Правда» яхача газета керттерча редактора нов. М. В. Зимянина. Цо дийцар, КПСС XXIII-ча исторически съезда решенешца ювзаенна проблемаш правдинцаша мишта кхоачашъю, къаьстта а экономикаи юрта боахамеи дешаш дувцара.

«Правда» яхача газета редакце бахача хана семинаре дакъа лаьцарий къамаьл хилар вовзаш волча советски журналистаца, Советски Союза Турпалца «Правда» спецкораца Борзенко Сергеяца. Цо хьаьшашта дийцар, «лейкацеи блокнотацеи, хІаьта цкъаза пулеметаца а» дІаьхачеи халачеи фронтовой наькъашка гІолла ший гІабаха мишта бийзаб, командировке доазол декъа дахарах, космоса турпалехи ракетчикехи язъьча статьяш тІеи очеркаш тІеи ше баьча балхах.

Иштта «Правда» яхача газета историе кабинете а хилар хьаьший, цига царца къамаьл деш кабинета заведующи нов. С. И. Соколов а волаш.

«Заветы Ильича», «Терская правда», «Красное знамя» яха вай районни газеташ къоастадеш занятеш йир «Труд» яхача газета бехктокхамерча секретара заместитела В. Жарова, «Советская Россия» яхача газета спецкора И. Фролова, журналистий Центральни цІен пропаганда отдела методиста О. Виноградова «газет кийчдари вІашагІдоллари», «репортажи информации», «фотографи жанр хиларах тарра» яхача темаех лаьца. «Газета меттахи стилахи» лекци йийшар филологически Іилмай кандидата Лакхерча партийни школа воккхагІа волча преподавателa Ю. Ушакова. Шоай балха опыт, йийцар «За коммунизм» яхача подмосковни Мытищински районни газета болхлоша. Редактора нов. В. М. Черничкина редакце аппарати типографи йовзийтар хьаьшашта, шоай газетерча кердача формаехи методехи дийцар, дІахорча планех дийцар. Тхона пайда луш хилар редакце отделашка тхо дІа-юха дагадувлар.

Цхьан дийнахьа дийха СССР журналистий Союза правлене тхо дахача хана цига тхоца хилар правлене хьалхара секретарь нов. В. И. Чеонышев правленера кхыбола бехктокхаме болхлойи.

Іалаьмата йоккха яр семинара программа. Профессиональни дешар хьехарал совнагІа, семинаре дакъа лоацаш хиннарашка хьоашал тохийтар литературан искусстван деятелашца, цІи хезача полководцашца, 1941 шера Москва лораеш турпалаш санна лаьттарашца. Тха йиш хилар цІи хезача советски военачальникех волча цхьанча эскара инарала Советски Союза Турпала Д. Д. Лелюшенко къамаьлага ладувгІа а из бІаргаго а, СССР халкъа артиста О. Чиркова, РСФСР халкъа артиста Л. Гриценко, поэта Н. Доризо творчески сайренашка, ЦДЖ сатирически ансамбла «Версткеи правкеи» яхача спектакле хила, госфильмофонда массехк кинокартинага хьажа.

ЦІаккха а йицлургйоаца уйлаш даг чу ессар тхона Кремле Владимир Ильича кабинете, В. И. Ленина Мавзолееи музееи дахарах. Оаха экскурсеш йир Герзий палате, Ленински лоамашка, Новодевичья кашмашка, ВДНХ, «Бородински тІом» яхача понарамага хьежар, вай Даьхен столица кхыйолча белгалъяьнна-хозача моттигашка хилар. Дуаципга йоацаш чІоагІа сакъердаме чакхъяьлар семинар.

В. ЛАВРИНЕНКО,
Нохч-ГІалгІай АССР журналистий Союза бехктокхаме секретарь.

МЕХКДАЬТТАХОЙ ВАХТЕ ЛАТТ

Хьинар айдаь къахьегаш я «Карабулак» яхача поселкера № 1 йолча мехкдаьтта промысла коллектив. Мехкдаьтта даккхара план ноябрь бетта кхоачашъяьй 100,4 процент, хІаьта газ — 102,2 процент.

№№ 61, 17 йолча групповой установка боккхагІа болча оператораша В. Пипкоси Х. Газзаеви къаьстта дика болх бу. Картограммех мехкдаьттахоша оал «оператора бІаргаши лергаши». Из иштта да а да. Цунга хьежжа хов царна мел дІадода мехкдаьтти гази, хІаьта нагахьа санна из нормал дукхагІа хуле, операторо цун зем бу.

КІеж еттийташ доах мехкдаьтта. Мехкдаьтта доаллача тІоанашка дІачуува хий, из ду тІоанашта низ латтийтар духьа. Цеха оператораш И. Дыбцева, В. Давыдова, иштта кхыбараш йоккхача фелалца хьеж насосни установка балхага.

А. ЛАНЕЕВ,

Дукха йиІигаши кІаьнкаши унхаза боагІаш дукха хІама ца ховш хиннабале а, царех цхьоалагІа разряд йола спортсменаш а спорта мастераш хул. БархІ спорта мастер ва берий спортивни школе тренер Росторецкий Вячеслава Іомаваь.

СУРТА ТІА: В. Росторецкий ший гимнастаца.

О. Смерналова сурт.

КЪАХЬЕГАМ ІИЛМАН ЛАРДА ТІА ВІАШТІЕХЬБОАККХ

Вай парте XXIII-ча съезда а КПСС ЦК сентябрьски Пленумо а хьалхадаьхар — Іилманеи техникане кагарГІдаьнараш. къахьегам Іилман ларда тІа вІаштІехьбоаккхилга юкъеккхаьарца производство цахаддаш эргайоахаш тоалла ярг ца хилар.

Грозненски машиннаькъа узле къахьегам Іилман ларда тІа вІаштІехьбаккхара планаш эггара хьалха кхоачашъе йолаеннар вагонни депо коммунинистически къахьегама коллектив я. «Уралхиммашзавода» коллектива опыт юххьанцарча партийни организаце инициативах Іома а яь, 1965 шерре а дІайолаелар из къахьегам Іилман ларда тІа вІаштІехьбаккхара декхар кхоачашде.

Цу гІулакха 14 саг юкъе а волаш комисси вІашагІъеллар депо. Іилман ларда тІа къахьегам вІаштІехьбаккхара план юкъейоалаяра болх дІаболабелар механически цеха план оттаяь яьпачул тІехьагІа. Оттаяь план кхоачашъе йолайир, хІаьта механически цеха оттаяьча планага хьежжа къахьегам Іилман ларда тІа вІаштІехьбаккхара план оттае йолайир кхыча цехашта а. Къахьегам Іилман ларда тІа вІаштІехьбаккхареи производственни цехий эстетикаи дош хьайийлача партийни собранешка кхоза дувца оттадаьд. Иштта агитаторашца, цеховой парторганизацей секретарашца, группарторгашца семинараш а яьй. Іилман ларда тІа къахьегам вІаштІехьбаккхара план оттаяра юкъеоз экономически анализеи нормированеи общественни бюро а 27 саг производства новатораш а. Цар белгал а яь йоккха план оттайир. Цу плана юкъе я технически къоастам бе безаш йола пункташ а юкъехьоча хана дукха руакъаш дІадахийта халонаш ла а ца езаш йола мероприятеш а. Фуд цар даьр?

Хьаэцаргья вай, масала, механически цех. Цехе болх беш мел барий балха ден сурт хьанийцар. ХІанаалца хиннача балха нормашта кІоаргга анализ йир, болх бу моттигаш малагІча хьал тІа я хьежар, болх беш барашта малагІа тайпа къахьегама хьалаш эш хар духьа болх беча моттигий схема оттайир.

Балха дийнахьа кхоачамхилла болх хилийтара яьча анализаги арахецача продукце дукхалгеи хьежжа номенклатурах бетта задани лу механически цеха. Анализ яьчул тІехьагІа цехе кхы тІа а кийчъе йийзар складашка оатхалаш тІайоадаю стиллажаш, инструменташи приспособленеши тІайоадаю стиллажаш, цул тІехьагІа цехашка гІолла оатхалаш дІа-юха кхахьара эша къаьстта шоай тайпара йола вордингаш-верстакаш.

Къахьегама хьалаш тоадари цехе паргІата хилийтари духьа пенех облицовочни плиткаши ийча метлахски плиткаши тоха лаьрхІар. Пенашца кронштейнаш оттайир тІалатташ декаративни зизаш чудагІа кхабилгаш а йолаш.

Боккхача лоархІаме да цеха а хІаьта иштта цу чу латтача оборудоване а эстетически хоза бос хилар. Цудухьа дикагІа товш дола басараш хьекхар дерригача пенашта, тховна, оборудованена. Электропроводка хийцар. Цхьана лаьрхІача цу ерригача мероприятеша эргаьккхар цех, хІанз цу чу са паргІата, хоза я. Иштта хоза кийчйир промывочно-пропарочни станце регенерационни отделени, газопрессови отделени, кузнечни отделени, кхыяраш.

Доккхий балхаш даьд кузнечни цехе а. Ховш мадарра, массанахьарчул дукхагІа бар цу цехе дом, бІехагІа яр. ХьалхагІа хинначоа вІалла тара а яц из цех хІанз, депо болхлоша цига цхьалхо яьчул тІехьагІа. Фуд цига даьр? Цкъа-дале, цеха чурча пенашта штукатурка яьй, рамаш хийцай. пенех плиткаш техай, товш дола басараш хьекхад станокаштеи оборудованенеи, шинна а жІовна капитальни ремонт яьй. Лоацца аьлча, кхы тайпа я хІанз цех, безамегІа я му чу болх беш. Доккхий балхаш чакхдоахаш латт чархий цехе а къахьегам Іилман ларда тІа вІаштІехьбахара производственни эстетика планага хьежжа.

Дукха ха йоацаш сетевой совещани хилар вагонникий. Малхбузен-СибарегІен машиннаькъа Московка яхача станце депо опытага хьежжа толашагІа йола методи къахьегам вІаштІехьбоаккхилгеи юкъеккхахьара хетаяь. Цу совещане Грозненски вагонни депо викалаш а бар. Шоайцига из юкъекхухьилга тІадиллад машиннаькъий министерства хьалхалаттача коллективашта. ВІашагІъелла группа вагонашта ремонт яра прогрессивни метод шоай депо юкъейоалае гІерташ болх беш я хІанз. Из метод юкъейоалаяра балхаш хІанз депо дизза чакхдоахаш да, хІаьта хІанале 70—75 процент даь а даьнад. Московка яхача станце депо метод Грознерча депо юкъейоалаяро торо лургья къахьегам Іилман ларда тІа вІаштІехьбаккхара план тешаме кхоачашъе.

Опыто хьахьоккхачох къахьегам Іилман ларда тІа вІаштІехьбаккхара оттаяь мероприятеш производствана юкъеккхахьарах — доккха беркат доал. Депо массаза а лоархІаю вагонашта ремонт яра, цистернаш юлаши Іанарца цІенъяри планах. 1966 шера вагонни депорча балхий боарам соахкарчул дукха а дукхагІа лакхбеннаб. Масала, цистернаш Іанарца юлаши цІенъяри балхаш 12 процент дукхагІа ду, царех мехкдаьтта сийрда продукташ чуютта цистернаш цІенъяра балхаш — 12,5 процент, фо дІа-юха декъаргашта ремонт яра — 10,7 процент. Балхаш дарга дІабода мах 3,2 процент лохбаьб, къахьегама овсарле 3,9 процент лакхъяьй, наччахьалкхенна кходаьд 100 эзар сом гаргга ахча. Балха тІа а социалистически яхье а дика хьоккхамаш хиларах кхоза машиннаькъа министерствай машиннаькъахой профсоюза ЦК-аи карара-кара тела ЦІе байрах тийнай депо коллективана. 1966 шера дуккхаза а республикански Сийлен доска тІа яьхай депо.

М. ПЛЮЩ,
КПСС Грозненски горкома инструктор.

ПАРТИЙНИ АКТИВА ДЕШАР

Отчетно - хоржамий партийни собранеш чакхъяьннай республике. Болх дІаболабаьб керда хержача партийни вожакаша. Кулгалдара чоалханера говзал кардераллара царна новкъостал ду БПСС райкомашеи горкомашеи. Цу гІулакха лаьрхІа хІанз районашка парторганизацей секретарий семинараш еш латт.

Юххьанцарчеи цеховойи парторганизацей секретарий шин дийнахьара семинар йир БПСС Гудермеса горкомо. Цига дакъа лоацаш хиннараша ладийгІар «КПСС XXIII-ча съезд организационно - партийни балха декхарех дувцар» аьнна КПСС обкома отдела заведующе заместителa нов. Балясникова, «КПСС XXIII-гІа съезд идеологически балха декхарашц» аьнна КПСС Гудермесски горкома секретара нов. Шанина, «Коммунистий персональни дешашка хьажара порядка хьакъехьа» аьнна КПСС обкомерча парткомиссе председателa нов. Склокина, «Дунен халкъашта юкъерча гІулакхех» КПСС обкома лекторски группа кулгалхочо нов. Губина йийшача лекцешка.

Планаш уvттаяра, тІахьожам лоаттабара, тІайца решенеш мишта кхоачашъю хьажара, кадраш хьахаржарен балхаш тІа дІанийсъяреи, цеховой партограницаештеи партгруппаштеи кулгалдара, парте дІачуйбара а кьона коммунисташ хьалкхебара а дешаех лаьца беча балха опыт ювпаш дІа-юха дага баьлар партийни организацей секретараш — локомотивни депора нов. Захаров, наькъа 15-ча дистанцера нов. Фиденко, Гудермеса мехкдаьтта промыслови управленера нов. Извекова, Гудермесский» совхозера нов. Баудинов, Гудермеса станцера нов. Цыганков, кхыбараш.

Семинаре дакъа лаьцараштa иштта дуккха лекцеш йийшар промышленни юртбоахамеи производства дешаех лаьца, уж хилар медико-инструментальни заводе.

Парторганизацей секретараша шин дийнахьа семинараш яьй КПСС Наурскии Надтеречнии райкомаша. Наурски районе «Парте XXIII-гІа съезди организационно - партийни балха цхьадола дешаши» яха лекци йийшар КПСС райкома секретара нов. Пожидаева, хІаьта Надтеречни районе — цу темах лаьца къамаьл дир КПСС обкома отдела заведующе нов. Беляева.

Семинарашка хьежар организационно - партийни массово - политически балха дукха кхыдолча дешашка а.

Цу тайпара семинзраш хилар Сунженски, Ведана, дуккхача кхыча районашка.

Б. АЛЕХИЕВ.

КАСТТА АВТОМОТОЛОТЕРЕЯ ТИРАЖ ХУРГЬЯ

Укх шера 48 миллион сома арахийцар автомотолотерейни билеташ. Лоацача хана наха юкъе дІа - хьа даьржа даьлар уж. Цунах 50 процент ахча бахача нахага кхажах кхоачаргда.

Белгалдаккха дезаш да, автомотолотерейни билетий тираж укх шера 15—16 декабре Москве хургхилар. Тираже кхаж тоссаргба:

Автомашинашта — «Волга» — 720, «Москвич - 408» — 1200, «Запорожец» — 2160, 9600 мотоцикла, 5520 мотовелосипедаш а 3360 мотороллераш а хургья.

Нохч - ГІалгІай республике бахача нахага 140 эзар билет дехкад, цул совгІа цхьабараша кхыча городашка а ийдаьд уж. «Ирзэ дола» билеташ дараш вай республике дукха хила тарлу.

Лотереях юхедиса ахча технически специалисташ кийчбе спортивно - технически клубаш хьалъярга, автомобильни, мотоциклетни, стрелкови, иштта кхыйола спорт дегІаярга, ДОСААФ-а общества материально-технически база чІоагІъярга гІоргда.

ТІадоагІача шера автомотолотерея шоллагІа выпуск 60 миллион сома арахеца лерхІ СССР ДОСААФ-а Центральни Комитета. Вай республика ДОСААФ-а комитето тІадоагІача шера 500 эзар билета заказ даьд. Тхо дог тийша да уж билеташ бахача наха эцаргхиларах. Хьалха хиннараш хургья 1967 шерарча лотерея бокъонаш 1966 шера лотерея цхьан разряде цхьа миллион билет хинналe 1967 шерарча лотерея цхьан разряде ахмиллион мара хургдац. (60 миллион арахеца лаьрхІача лотерея 120 разряд хургья). ХІара разряда массехк кхаж боагІаргба.

Укх шера арахийцача лотерея декабре «Советский патриот», тиража официальни таблица 25 «Сельская жизнь». «Труд» яхача газеташ тІа кепатеха араяргья. Мах бола кхаж кхаьчараш телевидене, радио, газеташка гІолла дІабовзийтаргба оаха.

С. КОСТОЕВ,
Нохч - ГІалгІай АССР-а ДОСААФ-а комитета председатель.

Вай доттагІий болча

КУБА ШИЙ ЛОІАМЕ ХИЛАРА ТІЕХЬА КЪОВСАМ ЛОАТТАБАЬРАШ ДАГАБЕХА

Кубински халкъо дунихача хана денз хьайоагІача традицех 7 декабре белгалдаьннхар даьхе кортамукъеи ший лоІамеи хилара тІехьа къовсам лоаттабеш байна турпалаш дагабохара ди. 70 шу хьалха Гавана яхача провинце испански колонизаторашца тІом беш веннав Куба эггара а гІорбаьнна болча халкъа полководцех вола Антонино Масео.

Турпал дІавелла воаллача Канауаль яхача юрта Куба революционни тІема низий парад хилар. Парад чакхъяьнначул тІехьагІа къамаьл дир Куба КП ЦК член волча майора Лина Каррераса. Цо кубински эскара бІухойи эпсараши тІахьийхар даьхе лорве даиман а нийча хилара, байнача турпалашта мабоаггІара хилара.

Т. ЖИВКОВ БОЛГАРСКИ СТУДЕНТАШЦА ВІАШАГІКХЕТАР

Софе БКП кулгалхой студентий цІей хиларца дувзаденна студенчества винапашца традиционно вІашагІкхийтта хилар.

Гулбеннараштa хьалхашка къамаьл дир БКП ЦК-а хьалхарча секретара Тодор Живкова. Оратора дика йоашхаш йийцар дукха ха йоацаш хиннача БКП IX-ча съезда решенеш. Арахьарча политика цхьайола проблемаш ювцаш, БКП ЦК-а хьалхарча секретара белгалдаьккхар нитайски кулгалхоша паьцача позице вьетнамски проблема къоастаяра зе деш хилар. Цо аьлар, Болгаре тІехьа тІайоагІача хана а динза даргдоаца моральнии материальнии новкъостал дергда турпалча вьетнамски халкъа.

Т. Живкова цІаькха а белгалдаькхар коммунистическии болхлойи партей викалий совещани гульянза яргйоацаш хилар.

ВЕНГЕРСКИ КЕПАЙОАЗОН ДИ

7-ча декабре Венгре белгалдаькхар кепайоазон Ди.

«Вераш уйлаг» («ЦІе газет») яха газет хьахиннача хана денз венгерски прессо баь 48 шера никъ — из хадданза баьча къовсама никъ ба, яхаш язду ший передовой статья тІа «Непсабадшаг» яхача газето.

ХІанз венгерски кепайоазон болхлой къаьстта бола бехктокхам ба парте политика уйланца дешаш барашта социалистически, экономически, общественни отношенеш дІахо а дегІайоалаяра долча хьашташта оттаяь ВСРП IX-ча съезда планаш, де лерхІараш, экономикана доал дара, социалистически демократизм чІоагІъяра реформаш дІайовзийтар.

ГРЕЧЕСКИ КЕМА ХІАЛАКХИЛАР

ЛОНДОН, 8 декабрь. (ТАСС). ДІахача бус хи бухе дахад «Гераклион» яха гречески кема, яхаш хоам бу Рейтера агентства корреспондента Афинера. гречески Іаьдала официальни заявлени ларде а дувцаш.

Кема хи бухе дахар Пирей яхача гречески портаи Крит яхача гІайрени юкъе долча хана. Кема тІарча 280 пассажирах хиннар фуд ховш дац.

Оарц доаккхаш сигнал веначул тІехьагІа 30 минут яьлча «Гераклион» чудахача моттиге оарцагІа даьхкача кемашта «Гераклион» цхьаникха лер кораьяц.

Доазол дехьара

СМИТА МАНЕВРАШ Ю

ЛОНДОН, 9 декабрь. (ТАСС). Селхан родезийски расистий лидера Ян Смита чІоагІйир Солсбере радиочуи телевиденеи гІолла дІадахача шера КъулбехьеН Родезе «ший лоІаме» аьнна цхьан оагІорахьара дІакхайкадарах хьахинна кризис дІаяккхара хьакъехьа Англецара переговораш дІахо яхьарах селхан ше къамаьл деш оттаяь предложени.

Рейтер яхача агенства корреспондента Солсберера беча хоамах, Смити цун оагІонгахьа бараш сихбелар цу предложенех английски оагІонга хоам бара. Из деш расисташ къаьстта тІатеІар родезийски кризис дІаяккхарах дола дош лаьрххІа йолча «нийсхон» комиссега дІадала гІерташ.

Дуккхабараштa хетачох, Смита из даьд расистий режима хьакъехьа «ООН-а оагІонгахьара моллагІа яле а санкцеш юкъейоалаелга тІехьататтa дагахьа».

ЦХЬОАГІО—ХОАДАМ БЕШ БОЛА НИЗ

ВАРШАВА. 8 декабрь. (ТАСС). Вьетнамски халкъа духьала США агресси хьахуллаш дІаяккха йиш хургьяр е вІалла а ца хилийта тарлургдар. нагахьа санна дуккхача шерашка вІаштта Китая Коммунистически парте кулгалхоша барт эгІабара болх баьбецаре. нагахьа санна халданза дунен халкъашта юкъерча болхлой болама цхьоагІо, йохаеш хинпаецаре. КПСС-ах аьл-дитташ дувпаш хиннадецаре, яхаш язду «Нове дроги» яхача журнало — Польски вІашагІкхийттача парте ЦК-а теоретически политически органо.

«Юкъара гІулакх бахьанара цхьоагІо» аьнна керте яздаьча статья тІа журнало белгалдоаккх дунен халкъашта юкъерча болхлой болама тайп-тайпарча отрядий гІулакхаш цхьоагІо йолаш хилар империализмал социализм котъялара эша хьал. предпосылка, хоадам беш йола фактор я, яхаш. Из цхьоагІо хьаяра новкъа, йоах дІахо статья тІа, нийсъяла тарлургья тайп-тайпара халонаш, уж дІаяхаро дІадехаргда вІаши бувзамаши вІаши дувцар кхетадеши хилар, консультацеши обобщенеши елга, хІаьта хиланза яргоацаш цхьайола моттигаш эттача, шин оагІорахьареи дукхача оагІорахьареи совещанеш елга.

Уж ерригa халонаши чоалхане моттигаши дегІаахара процесса дакъа да, цу тІехь хила тар а лургда, хила а беза цхьоагІо хилара тІехьара кхетам бола къовсам. ВогІа да вай болама цхьан моттиге, хІаьта къаьстта социалистически мехка. социализма юкъарча хьашташта духьала дола цхьаца болча наьха хьашташ дакхе далар. Иштта этта хьал. белгалдоаккх статья тІа. берригача болхлой болама низа ца Іаткъаш дусаргдац, цул совгІа, Китая Коммунистически парти санна йолча цІенхашттарча цу болама звенона чухь цу тайцара процессаш йолаш моттиг хилча хІаьта а.

Дуккха а дукхагІа йолча партеша, йоах журнало, къестаю шоай позици, империалистически агрессеца лоаттабеча къовсаме, Вьетнама эффективни новкъостал дара тІехь цхьоагІои барт болаш хилари хилапза даргдоацилга мога а деш. Цхьан ханна дунен халкъашта юкъерча болхлой болама дукха а дукхагІа долча даькъо ший критика тІаерзаяьй социализмаи машареи хьашташта духьаларча Китая Компарте хІанзарча политикана, из харц а ю.

ТІехьарча бетташкарча практико бакъдар вахаро хьалхашка оттаяь проблемаши декхараши вІаши нийсдара процессе хьахул цхьоагІо яха тезис нийса хилар аьнад статья чакхйоалаш. ТІехьарча событеша иштта хьахьекхар вахарои къовсамои дІадехараш теркал ца дер тІа-тІа дукхагІа нахаца хийравоалаш хилар.

АМЕРИКАНСКИ АГРЕССОРАША БОМБАШ ЕТТ КЪИЛБАСЕДА ВЬЕТНАМА ШКОЛАШТЕИ ЮРТАШТЕИ

ХАНОЙ, 8 декабрь. (ТАСС). США 7-ча флота кемаш тІарчеи, хІаьта иштта КъулбехьеН Вьетнаме а Таиланде а йолчеи американски самолеташа юха а дуккхаза ДРВ-а сигалара доазонаш телхадаьд. Цар бомбаш а кхыдола гера а дийттар Буангбинь. Хатинь, Тханьхоа яхача провинцей нах бахача пункташтеи промышленни объекташтеи. хІаьта иштта Виньлинь яхача районе а.

Американски самолеташа, хоам бу ВИА агентства, шоаш из тІом беча хана бомбаш йийттар Намха яхача провинцерча школана а. Цул совгІа, США 7-ча флота кемаша дов дир Куангбинь яха провинцерча шин юрта, хІаьта иштта Виньлинь яхача районерча Виньтхай яхача коммунана а.

Вьетнамага хьажараи тІахьожам лоаттабараи йолча Дунен халкъашта юкъерча комиссега ше яхийтача протеста тІа Вьетнамски халкъа эскара Лаккхехьарча командоване бувзама миссе США-гара дІадех чехка а дувцилга йоацаш а Вьетнама Демократически Республикана духьал сигалара бу тІоми кхыдола агрессивни гІулакхаши совцийтар, цІенхашттa а лерттІа а Вьетнамах йола 1954 шерара Женевски соглашенеш кхоачашъяр.

НХЕТАМЕ ХЬАЛХХЕ А ХЬАХАЙТАРГ

НЬЮ-ЙОРК, 8 декабрь. (ТАСС). Отставке волча бригадни инарала Хью Хестера хьалхехьа хьахойт Малхбузен Германе корта хьалъийбеш болча неонацистий оагІонгахьара керда кхерам хилар. Цунах хоам бир «Йорк газетт энд Дейли» яхача газето.

Хестера йоах, ФРГ-а тІема низаш хІанз НАТО юкъедолхача кхыча мехкий (США-гара дІанийккхача) вІашагІтехача низел тІех да дукхалга, Іалашдарга, кийчдаларга диллача.

ХІанз, Джонсона правительства Вьетнаме лоаттабу тІом шерлуча хана, аз лорале яхаш бола «Малхбузен Германера нацистски кхерам къаьстта хилий дІаотт».

Нагахьа санна тІема цІи кхыча мехкашка а дІаярже, аьлар дІахо Хестера, «Нацистски ориентаци йолаш йолча германски генеральни штабо гувІадолийтаргдий теш укх бІашере кхозлагІа германски гегемонена кІал европейски союз хьае гІорта йиш хилар».

Хестера дагадохийт, дунен шоллагІа тІом болалуча юххье нацистий планаш иштта хинна хилар.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ЛадувгІа

10 декабрь, 1966 шу.

РАДИО: 8.30 — «Къона тІехье» (нохчий меттала); 16.05 — Литературни передача (гІалгІай меттала); 16.25 — Халхара ашараш; 17.15 — болхлой-кагирхой школа дешархой заявкех оттадаь концерт; 18.23 — «Къонал» (нохчий меттала); 19.00 — Радиожурнал «Зори Кавказа».

УКВ: 9.00 — Къахьегам хестабеча иллей концерт; 9.20 — «Тхьайса уйла хозар» яха Чайковске балета монтаж; 10.14 — «Волшебника ученик» яха радиоспектакль; 11.10 — «Эрсий сийлахь-боккха иллиаьархо Нежданова Антонина Васильевна» яха концерт-очерк; 19.00 — «Сайре дика хийла шун» яха музыкальни передача; 19.53 — «БожІаьла эшар» яха Жамидова спектакла монтаж; 21.50 — «БІаь шу даьнначул тІехьагІа» яха литературно-музыкальни композици; 22.25 — «Смуглая леди сонетов» яха радиоспектакль.

Хьажа

ТЕЛЕВИДЕНИ: 18.00 — бераштa дола фильм; 18.20 — дунен мехкашта юкъе латтача хьалах лаьца къамаьл; 18.35 — Киноникъбара телевизионни клуб; 19.00 — «Саго сердал ех» яха кагирхошта йола передача; 19.40 — Джалила стихаш тІа оттаяь кинокомпозици; 20.00 — шоана, бераш!; 20.10 — заявкех оттадаь концерт; 20.50 — «ОрловгІар мари сесаги яха телевизионни спектакль.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный. Щеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора—2-41-23; редактора зам.—2-30-91; бехктокхама секретара — 2-45-48, партийни вахара; промышленни, юртбоахамеи, культуран, письмойи отделий—2-25-72; корректорске — 2-09-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-30-91; ответственного секретаря—2-45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного, культуры и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ05445. Заказ 6365.